

UNIVERSITATEA TEHNICĂ DE CONSTRUCȚII BUCUREȘTI

BULETINUL ȘTIINȚIFIC

Seria: Limbi străine și comunicare

Volumul VI Nr. 2 / 2013

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor Șef:

Prof. univ. dr. Zoia MANOLESCU

Redactori Coordonatori:

Prof. univ. dr. Mihaela Șt. RĂDULESCU

Conf. univ. dr. Carmen ARDELEAN

Consiliul Științific:

Prof. univ. dr. Ileana Alexandra ORLICH, Arizona State University, Phoenix, SUA

Prof. univ. dr. Bernard DARBORD, Université Paris Ouest Nanterre La Défense, Paris, Franța

Prof. univ. dr. Jean PEETERS, Université Bretagne Sud, Lorient, Franța

Prof. univ. dr. Pierre MOREL, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Conf. univ. dr. Tsvetelina HARAKCHIYSKA, Universitatea “Angel Kanchev” din Ruse, Bulgaria

Conf. univ. dr. Felix NICOLAU, UTCB, Membru al Uniunii Scriitorilor din România

Conf. univ. dr. Cecilia CONDEI, Universitatea din Craiova, România

Conf. univ. dr. Alexandra ODDO, Université Paris Ouest Nanterre La Défense, Paris, Franța

Conf. univ. dr. Alexandra SOLCAN, Universitatea Pedagogică de Stat « Ion Creangă », Chișinău, Rep. Moldova

Secretar de redacție:

Asist. drd. Ana DROBOT

Tehnoredactare computerizată, grafica și editarea revistei:

Ing. Anca LOBAZĂ

ISSN 2068-8202

REDACȚIA BULETINUL ȘTIINȚIFIC

B-dul Lacul Tei nr. 124

Sector 2, București

Tel. +40-21-242.12.08 – int. 206

Fax. +40-21-242.07.81

e-mail: buletinstiintific@utcb.ro

**BULETINUL ȘTIINȚIFIC AL
UNIVERSITĂȚII TEHNICE DE
CONSTRUCȚII BUCUREȘTI**

Seria: Limbi străine și comunicare

Nr. 2/2013

CONSPRESS

BUCUREȘTI

Disclaimer

With respect to documents available from this journal neither UTCB nor any of its employees make any warranty, express or implied, or assume any legal liability or responsibility for the accuracy, completeness, or usefulness of any information, apparatus, product, or process disclosed.

Reference herein to any specific commercial products, process, or service by trade name, trademark, manufacturer, or otherwise, does not necessarily constitute or imply its endorsement, recommendation, or favouring by the UTCB.

The views and opinions of authors expressed herein do not necessarily state or reflect those of UTCB, and shall not be used for advertising or product endorsement purposes

CUPRINS – CONTENTS – TABLE DES MATIÈRES

STUDIES:

Metodi linguistici nella terminologia dell'architettura Bianca Geman	Page 7
Jane Austen – between classic and modern Maria Cătălina Radu	Page 12
Una novedosa arquitectura social y lingüísticadel Madrid de los `80 Cristina Gherman	Page 17
Ritualurile ca formă de comunicare Elena Maftai-Golopenția.....	Page 22
Cercetarea calitativă și studiul comunicării corporatiste Mălina Gurgu	Page 29
The Woman, Feminism and Feminity in the Short Prose of Hortensia Papadat-Bengescu and the Theme of Nature in the Psychological Fragment <i>The Sea</i> Mihaela Stanciu	Page 38
A critical Approach to the Text of the Abdication of King Mihai I Marina Rotaru	Page 42
Book Reviews:	
<i>TOO MUCH HAPPINESS</i> by Alice Munro Carmen Ardelean	Page 51
Events	
Past Events	Page 55
Upcoming International Conferences and Symposiums	Page 56

STUDIES – STUDI– ÉTUDES

METODI LINGUISTICI NELLA TERMINOLOGIA DELL'ARCHITETTURA

Bianca Geman

Résumé: Tout travail de recherche terminologique et toute gestion du contenu dans une base de données terminologiques doivent commencer par la création ou l'adoption d'un système de classement du contenu informationnel par domaine de spécialité, dans notre cas le domaine de l'architecture. Les concepts et leurs désignations se forment et évoluent au rythme du progrès réalisé dans leur domaine particulier. Les caractéristiques essentielles et distinctives des concepts sont toujours définies dans le contexte d'une spécialité, tout comme les termes qui les désignent. Le terme architecture désigne l'art de diriger la construction, de concevoir les structures, de donner une apparence au final avec des matériaux: « l'art de bâtir » qui s'ajoute à la simple construction des édifices.

Mots clés: architecture, terminologie, langage, terme, édifice.

1. Lessicologia vs terminologia

La lessicologia è lo studio del lessico, l'insieme delle parole e delle locuzioni di una lingua o di un ambito particolare, in tutte le sue forme. Studia, registra ed descrive le parole e i termini, sia del linguaggio generale sia delle lingue speciali.

La terminologia, invece, è la disciplina che studia sistematicamente i concetti e le loro denominazioni, cioè i termini, in uso nelle lingue specialistiche di una scienza, un settore tecnico, un'attività professionale o un gruppo sociale, con l'obiettivo di descriverne e prescriverne l'uso corretto.

Inoltre il termineterminologia designa anche l'insieme dei termini che rappresentano un sistema concettuale di un dominio particolare, nel nostro caso, il dominio dell'architettura.

Molto stretto è il rapporto tra la terminologia e la traduzione scritta e orale, dato che la qualità di una traduzione specializzata (scritta o orale) dipende in larga misura dal grado di equivalenza e di adeguatezza della terminologia usata. In questi casi si parla di terminologia bilingue oppure di terminologia multi- o plurilingue. Infatti, per realizzare una traduzione di qualità, il traduttore deve usare un lessico coerente e conforme a quello normalmente utilizzato nel settore di interesse. Inoltre in questo modo la traduzione stessa potrà essere considerata un riferimento per lavori successivi.

2. Cenni storici

La terminologia, come l'abbiamo sopra definita, è un concetto relativamente giovane. Nell'accezione odierna del termine, inizia a essere attestata nei dizionari delle lingue europee a partire dagli anni '70 - '80 dello scorso secolo. Nella seconda metà del XX secolo, grazie in particolare a Eugen Wüster e a Helmut Felber, che vengono gettate le basi teoriche della terminologia come disciplina autonoma, con un proprio metodo di ricerca e con le proprie assunzioni, vengono poste le premesse della *terminografia*, viene affermato il carattere sistematico delle terminologie e vengono messe a punto specifiche tecniche lessicografiche.

Un progressivo cambiamento nei procedimenti del lavoro terminologico avviene poi dagli anni '70, allorché l'attività terminologica sempre più si coniuga con l'utilizzo di tecnologie informatiche (s'inizia allora a parlare anche di *terminotica*) che hanno semplificato e reso più

rigorose sia la ricerca delle terminologie, sia la loro organizzazione (*terminografia*). Dalla possibilità di gestione di enormi quantità di dati deriva la costituzione delle grandi banche terminologiche che hanno significato una nuova fase di sviluppo della terminologia. Ma è l'avvento di Internet a segnare una crescita esponenziale dell'attività terminologica, grazie soprattutto alla possibilità di consultare a distanza le banche terminologiche e tutte le altre risorse terminologiche presenti su Internet, nonché alla possibilità di accesso immediato all'immenso corpus di testi e documenti rappresentato dal web.

3. I „linguaggi settoriali”

I *linguaggi settoriali omicrolingue* sono microcosmi linguistici facenti parte di ogni lingua, elementi specifici, *gerghi o gruppi di vocaboli* utilizzati in alcuni settori professionali o sociali tra cui il medico, l'informatico, l'economico, il tecnico. Spesso sono sconosciuti al parlante medio, colui che è al di fuori del mondo professionale in cui un determinato linguaggio viene usato, ma in altri casi parte della terminologia specifica di un settore socio-professionale, *tecnoletto osocioletto* si è diffusa anche tra il parlante medio, quanto meno nei suoi elementi di base. Altre volte invece diventa molto difficile: pensiamo ad esempio a parte della terminologia medica, quando leggiamo un referto o le avvertenze di un medicinale, in cui siamo obbligati a confrontarci con un linguaggio che esprime concetti semplici in maniera piuttosto complessa, o al gergo utilizzato dai giovani, in cui i comuni termini della lingua italiana vengono usati con altri significati.

Le lingue speciali presentano caratteristiche tali per cui possono essere utilizzate solo tra “addetti ai lavori”: la loro distanza dalla lingua comune è infatti estremamente pronunciata. Spesso tale distanziamento è volutamente cercato, soprattutto a livello terminologico, allo scopo di evitare possibili fraintendimenti, oppure l'introduzione di associazioni indesiderate con tratti di significato presenti in parole appartenenti alla lingua comune.

L'italiano tecnico - scientifico abbraccia in una sola espressione tutto ciò che è in relazione alle discipline scientifiche, tra cui rientra la lingua relativa all'architettura, all'ingegneria, all'urbanistica e alla pianificazione insieme a molte altre. Non esistono manuali specifici per ragioni puramente commerciali, ma la glottodidattica moderna sta affrontando queste problematiche.

4. Il cergo tecnico e l'uso del dizionario

I dizionari possono essere monolingui, bilingui, bilingui specialistici, ecc. Nella lingua scritta (lettura, composizione, traduzione) sono elementi indispensabili. *Idizionari monolingui* sono appunto in una sola lingua, e forniscono la spiegazione della voce cercata solo in italiano, ad esempio. Sono strumenti utilizzabili solo da chi ha già una certa padronanza della lingua e mirano ad un'elevata competenza. *Idizionari bilingui* sono i più diffusi, ad esempio italiano/francese e viceversa. Sono quindi suddivisi in due sezioni e ci permettono di cercare la parola che ci serve nella sezione francese per avere la pronta traduzione italiana. Forniscono anche il contesto di utilizzo ed alcuni esempi.

I *dizionari bilingui specialistici* sono dedicati ai linguaggi settoriali, dunque comprendono la terminologia tecnica di un dato settore, economico, medico, ecc. e sono di utilità estrema ai traduttori di professione, o a chi svolge una professione specifica e necessita una terminologia tecnica. Un testo tecnico non necessariamente richiede un dizionario tecnico, anche perché non esistono dizionari per ogni tipo di linguaggio settoriale. I migliori dizionari generici riportano anche una buona quantità di terminologia tecnica.

5. Terminologia specifica

L'architettura è una disciplina che abbraccia numerosi campi, il gergo specifico può variare a seconda della specializzazione richiesta: il progettista, l'urbanista, l'architetto di interni, e così via necessitano di un vocabolario diverso. Occorrono termini mutuati dalla sociologia, dalla geografia, dalla storia dell'arte e da molte altre discipline; perciò è difficile creare un unicum che abbracci tutta la potenziale gamma di lessico specifico.

Sono tre gli aspetti principali del linguaggio architettonico: *stili storici*, *tipi di edifici* e *materiali strutturali*. Questa struttura « grammaticale » comprende poi un vocabolario architettonico fatto di singole parti costruttive: *colonne*, *camini*, *tetti*, *scaie*, *finestre* e *porte*, fino ad arrivare agli *elementi decorativi*. La struttura grammaticale basata sugli *stili*, le *tipologie architettoniche* e i *materiali*, costituisce un sistema organico nel quale ogni singola parte si inserisce alla perfezione. La funzione di un edificio può determinare l'immagine. Elementi come il campanile di una chiesa o la vetrina di un negozio rendono facilmente riconoscibili queste costruzioni. Spesso hanno una funzione pratica oltre che decorativa: nel campanile, ad esempio, trovano posto le campane che chiamano i fedeli alla messa. L'identificazione di tali elementi consente di riconoscere le diverse tipologie costruttive, tenendo conto che gli elementi dell'una o dell'altra possono comparire in funzione decorativa anche su un edificio di tipo diverso, spesso come sistema per collegare tra loro costruzioni di diverso tipo.

La forma dell'*edificio sacro* varia da religione a religione, anche se spesso prevale la creazione di uno spazio in cui i fedeli possano riunirsi. Molte religioni prevedono la presenza di zone separate per uomini e donne o anche aree speciali per i soggetti non ancora del tutto iniziati alla religione. Le religioni che prevedono un rito celebrato da sacerdoti, come la messa cristiana, hanno in genere anche uno spazio riservato a questo scopo, che può essere o meno visibile ai fedeli. Gli edifici religiosi possono essere caratterizzati da *cupole* o *alte torri* che svettano nel paesaggio.

Lo *stile* consente di riconoscere l'epoca e talvolta anche la destinazione di un edificio. Lo stile si estrinseca nei singoli dettagli decorativi e nell'assetto complessivo delle parti nell'edificio. Ad esempio, sia il *tempio greco* che la *cattedrale gotica* utilizzano *timpani triangolari* ma il tempio si caratterizza per l'aspetto e la collocazione dei *timpani* e per altri dettagli, mentre gli elementi specifici della cattedrale sono il *traforo* e i *contrafforti*.

I materiali utilizzati per costruire un edificio ne condizionano moltissimo l'immagine. Naturalmente determinano anche soluzioni strutturali e sono fondamentali nella definizione dei diversi stili. Per costruire un *grattacielo*, ad esempio, sono indispensabili le fondamenta in *calcestruzzo* e l'ossatura strutturale in *acciaio*. I principali materiali da costruzione – *pietra*, *legno*, *vetro* e *acciaio* - hanno influenzato la storia dell'architettura oltre a metterne in luce le rispettive possibilità decorative fondamentali per la nostra percezione dell'edificio.

6. Il sistema concettuale

Un termine è un segno fonico e grafico - una parola, un gruppo di parole, una parola composta o una locuzione, una forma abbreviata - oppure un simbolo che permette di esprimere un concetto speciale relativo a oggetti concreti o astratti, per esempio *architrate*, *capitello*, *abside*, *chiave di volta*, *arco rampante*, *esedra*, *guglia*, *loggia*, definibili in modo univoco all'interno di una determinata disciplina, l'architettura.

Il rapporto tra *termine* - designazione di un oggetto mediante un'unità linguistica, *concetto* - unità di pensiero costituita per astrazione sulla base delle proprietà comuni ad un insieme di

oggetti e *oggetto* - elemento della realtà che può essere percepito o immaginato, è rappresentabile con il cosiddetto *triangolo semiotico*.

Un termine può riferirsi a concetti generali – *duomo*, oppure a concetti individuali - *duomo di Milano*. I concetti comprendono le caratteristiche, cioè le qualità peculiari di singoli oggetti concreti o astratti ben determinati *finestra a battente, trave a sbalzo* oppure di intere classi di oggetti *micro-architettura* (motivi architettonici come archi e timpani in miniatura utilizzati in funzione decorativa).

L'insieme delle caratteristiche serve a determinare e a comprendere un concetto, e permette di collocarlo in un *sistema concettuale*, vale a dire in un insieme strutturato di concetti costruito sulla base delle relazioni stabilite tra questi concetti e nel quale ogni concetto è determinato dalla posizione occupata in questo insieme.

Un *sistema concettuale* serve a stabilire le relazioni tra i vari concetti (concetti sovraordinati, subordinati, coordinati, correlati ecc.) e a strutturare le diverse conoscenze, per esempio stabilendo una *relazione logica*, vale a dire un ordine gerarchico tra i concetti, dal concetto più generico a quello più specifico (*materiale da costruzione*>*cemento*>*calcestruzzo*), oppure stabilendo una *relazione ontologica* o *partitiva* (relazione parte-tutto) tra un concetto superordinato e un concetto subordinato (*basilica*>*navata*).

L'aumento delle conoscenze di una disciplina porta con sé anche lo sviluppo della relativa terminologia speciale. Le novità, oggetti concreti o astratti che siano, hanno bisogno di termini possibilmente chiari, eloquenti e univoci e spesso per designare un determinato concetto speciale diventa indispensabile creare un nuovo termine.

I linguaggi speciali utilizzano in genere gli stessi procedimenti di formazione delle parole della lingua comune. In larga parte i linguaggi speciali si servono di termini già esistenti; talvolta, ma meno spesso di quanto si sia portati a credere ricorrono a neologismi.

Ecco alcuni modi in cui nascono i termini:

- *terminologizzazione*: a una parola della lingua comune viene attribuito un nuovo significato speciale: per esempio *motivo*: 1. (generale) movente che determina un comportamento 2. (nelle arti figurative) elemento decorativo ripetuto più volte;
- *derivazione*: *misuratore, rilavorazione*;
- *prestito*: *embrice, flèche, cottage orné, en délit, curtain wall, box, igloo* ;
- *calco/traduzione*: *grattacielo, localizzazione*;
- *composizione*: *pianterreno, palafitta, segnamento, semicupola* - (questo fenomeno è particolarmente frequente nei linguaggi speciali della lingua tedesca);
- *locuzioni terminologiche*: *arco cieco di supporto, intonaco di cemento, modanatura a dentello, muratura inpietrame, pannello a riquadri, finestra a loggia sporgente*.

Si distingue tra *termini polisemici* (*naos*) con significati diversi nel linguaggio dell'architettura, e *termini monosemici*, cioè quelli con un unico significato di una disciplina ben precisa (*atrio, bugna, caminera*).

Il tasso di sviluppo in campo scientifico e tecnologico è talmente alto e rapido che nel giro di pochi decenni, si registrano cambiamenti sconvolgenti all'interno di uno stesso dominio e pertanto nella sua terminologia. Il contesto permette di chiarire l'uso di un lessema, fornisce un canone di affidabilità, permette di valutare la grammaticalità dell'uso.

La caratteristica fondamentale delle lingue di specialità è il lessico specialistico, che spesso si configura come una vera e propria nomenclatura, cioè un insieme di termini ciascuno dei quali ha una definizione concettuale esplicita all'interno di una classificazione gerarchica.

In conclusione, possiamo affermare che la lingua generale e i linguaggi specialistici, come il linguaggio dell'architettura, non sono entità completamente agli antipodi. La polisemia e la variazione - tipicamente associati alla lingua generale - invadono anche il campo dei linguaggi specialistici.

Bibliografia

Bertaccini F., Lecci C.(2009). *Conoscenze e competenze nell'attività terminologica e terminografica, Terminologia, ricerca e formazione*. Bologna.

Cragoe, C. D. (2009). *Leggere l'architettura*. Logos: Modena.

Cabré, M. T. (1998). *La terminologie, Théorie, méthodes et applications*. Presses de l'Université d'Ottawa: Armand Colin.

Jezeq, E. (2005). *Lessico. Classi di parole, strutture, combinazioni*. Il Mulino: Bologna.

Muntoni, A.(2005). *Architettura nell'era elettronica*. Mancosu Editore: Roma.

About the author:

Bianca Geman, a Ph.D. candidate, is a Teaching Asistent at the Technical University of Civil Engineering, Department of Foreign Languages and Communication

E-mail: bianca_geman@yahoo.it

JANE AUSTEN – BETWEEN CLASSIC AND MODERN

Maria Cătălina Radu

Résumé: Cet article vise à présenter l'évolution de la réception de l'œuvre littéraire d'une de plus aimée écrivaines britanniques de tous les temps: Jane Austen. Connaissant une diffusion et un succès financier assez limités pendant la vie de l'auteur, les romans de Jane Austen ont survécu à deux siècles de critique littéraire pour être redécouverts par le courant féministe du début du XXème siècle et transposés dans les plus diverses et inattendues formes de manifestation culturelle. Au début de notre siècle l'œuvre de Jane Austen a réussi à gagner une place incontestable dans l'histoire littéraire et l'auteur occupe une position unique dans le monde moderne.

Mots clé: réception, Féminisme, Internet, adaptation, transposition

1. Perspectives on Jane Austen's work

Jane Austen's novels have been fascinating their audience for more than 200 years; readers find themselves in the novels' plots and characters while her work is adapted, reinterpreted and constantly recreated in the most various forms throughout these two centuries. Every generation has sought its own reflection in her novels, admiring them, rejecting them and adjusting them to their own values.

Without enjoying a remarkable success in her lifetime, Jane Austen has not fallen into oblivion, as it happened to most of her contemporary writers, like Susan Ferrier, Maria Edgeworth, Jane Porter, and Lady Morgan. (Cf. Anthony Mandal, 2007: 17) Over the past two centuries, Jane Austen has earned an undeniable place for posterity. It was however a slow process, the popularity of the writer during her lifetime being relatively limited. The attention of criticism on her work started after the publication of her memoirs by her nephew, James Edward Austen - Leigh, in 1870. Critics also note that her work was mostly neglected by literary history of the nineteenth century.

It was not until the twentieth century that Jane Austen's work was truly rediscovered and appreciated for the sharp criticism concerning the British society of the nineteenth century. Since 1970, Jane Austen was addressed in feminist studies that have revolutionized literary criticism. Perhaps one of the most prominent and certainly the most "popular" of all canonical writers, Jane Austen was naturally a subject for feminist studies. Therefore, in 1970, the dominant critical methodology for studying Jane Austen was the feminist one. (Cf. Darryl Jones, 2004: 41) Critics have raised issues such as the extent to which the apolitical novels of the writer address the controversies of her time regarding women's position in society and issues such as revolution and the national government.

The recent screenings of the novels *Sense and Sensibility*, *Pride and Prejudice* and *Emma* have created a new audience for Jane Austen; these movies recorded a great success and were nominated for major awards. The novelist's work was adapted to the contemporary social and cultural environment, seizing a new generation of readers who found in her novels unexpected correspondences to their own existence.

The end of the twentieth century saw a comeback of the writer without precedent in the worldwide public attention, the phenomenon promoted as "Austenmania" gaining an impressive amplitude. It is known that the writer had no significant earnings from her novels when they were first published; nowadays the six novels record high sales worldwide in both hardcopy and electronic or audio format and are constantly re-released, in most cases due to

the emergence of a new screening that attracts new readers. The relationship between the popularity of the novels and their screenings is undeniable. The novelist seems to adjust herself to all modern media and inspire enthusiasm among both readers and movie fans.

2. The Intellectual and Historical Context of Jane Austen's Novels

In the late eighteenth century and early nineteenth century, the British territory has experienced a period of change, dislocation and unprecedented crisis. This period, marked by the industrialization, is extremely attractive from a historical point of view. Industrial and cultural transformations, political and social unrest, the emergence of new social structures, war, economic reconstruction, colonial expansion, scientific progress and the efforts to abolish slavery represent the main features for the investigation of social anxiety and crisis in the British area.

British feminist tendencies of the late eighteenth century should be regarded, therefore, in this context, in connection with colonialism, imperialism, slavery, political situation, war and other aspects of cultural and social interaction. Based on issues such as trade, slavery and poverty, British writers expressed their ideas about the oppression of women and the lack of equality between women and men. The context of this discussion consists of social and political issues such as the Industrial Revolution, the French Revolution and the Napoleonic wars.

It has been often written that due to her limited experience of life and to the rural environment where she spent almost her entire existence, Jane Austen was not aware of the political events that marked the society in which she lived. Neither her literature, nor her correspondence ever made direct reference to the French Revolution and the Napoleonic wars. However, it has been proved the approach was false, as the horizon of the writer was not limited at all.

Many critics have treated the work of Jane Austen as a quiet rural reflection of her existence and her way of thinking and her fiction as being specific to the eighteenth century. But Jane Austen was not only influenced by the atmosphere of the eighteenth century and her world was not at all a completely calm one. She was 13 in the summer of 1789 when the French Revolution burst, a crucial moment that shook the whole history. The life of the writer coincided with a critical period of changes, as the old hierarchical British society – despite the efforts for survival – suffered profound transformations as a result of political and social events. (Cf. Warren Roberts, 1995: 2)

Therefore, in order to understand the personality, the way of thinking and the fiction of Jane Austen, it is necessary to understand the historical context in which she lived and created. Her novels are evidence of what that critical period of social change meant. The novelist lived in an era of ideological conflict and social dislocation, but her way of responding was different from that of her contemporary writers – William Wordsworth, Samuel Taylor Coleridge and Robert Southey – who were politically active, occupying a prominent position on the public stage. Although Jane Austen was certainly not a person actively involved in politics, her writings have shown in their own way her answer to the great events of the epoch, the response of a person deeply interested in the question of how the individual must live in the society and how this society should be organized.

Living in a time of ideological conflict and social unrest and witnessing the profound alteration of the stable society in which she was living, Jane Austen responded to the turmoil of her epoch in a way suitable to her environment and social class. It can thus be suggested, reasonably, that the writer's texts offer a political explanation of the social, economic and international relations in the late eighteenth and early nineteenth century.

Jane Austen wrote in a rich literary context in which the novel as a genre was still in the process of crystallization. Although her work has inevitably suffered influences of the literary currents of the time and the great names of the epoch, Jane Austen's novels remain a unique example of originality, flexibility and accuracy in expression, romance and satire, traditionalism and innovation at the same time.

3. Jane Austen in the Modern Society

The twentieth century brought a major change in the reception of Jane Austen's work, who won a new intellectual public, becoming famous for her irony and her technical innovations. The novelist's unprecedented popularity was due in most part to the screenings of her novels. Since 1940, when the novel *Pride and Prejudice* was screened for the first time, from a screenplay written by Aldous Huxley, not less than sixteen screenings of Jane Austen's novels have been made, both in UK and USA, plus a large number of modern adaptations and biographical movies.

The issue of the large number of screenings of Jane Austen's novels is a long-debated one, which raised in turn two questions: Why Jane Austen and why in the late 90s? Why is Jane Austen so authentic nowadays? Which is the reason why an apparent trivial plot has caused during the last years the achievement of an impressive number of screenings of all the author's novels, both in Europe and in Hollywood? Moreover, the writer's life, simple and without special events, has been the topic of some movies as *Miss Austen Regrets* and *Becoming Jane*. The novels have been "recreated" by American filmmakers in unexpected and extravagant ways, proving that Jane Austen's novels capture universal aspects of the human condition that resonate to the 21st century.

A plausible reason for the fact that Jane Austen's characters continue to fascinate us and we regard them with a dose of envy, despite the fact that we live in a society that does not impose any restrictions on women, would be that these screenings respond the public desire to return with nostalgia to that order and beauty of the past and to some values that we cannot find nowadays or find them to a less extent. Jane Austen is generally associated with romance and the image of an idealized past, which can motivate the filmmakers' orientation to her work, the desire to bring to public attention romance stories in an idyllic environment. To what extent this past that arouses nostalgia reflects the real situation of British society in the early nineteenth century will be one of the main issues treated in my further research.

As the literary critics, filmmakers focused on various aspects of the work of Jane Austen, designing their creations around themes such as the love stories between the protagonists, the heroine's maturation history, the satire upon social conventions, various aspects of British society and the women's condition in early nineteenth century. What films and particularly modern adaptation additionally brought is a reflection of the way in which contemporary society turns to the creations of the past, regarding with nostalgia the beauty, order and values of that age.

In contrast, another aspect that could explain the magnetism of these screenings consists precisely in the contrast between contemporaneous society and the society depicted by the filmmakers. The film adaptation of Jane Austen's novels brings together not only the splendor of bygone times, but also all the inconveniences of that society: fewer opportunities for women, limited access to education, lack of perspectives. All this has the effect of raising awareness on the advantage of living in the modern society, a society in which, at least in theory, women enjoy all the rights. As Parrilla Sue states in *Jane Austen on Film and Television*, although perhaps the modern woman regards with nostalgia the order and calm of the past, she feels

however superior to Elinor and Marianne because she has more options than Dashwood sisters had. (Cf. Sue Parril, 2002: 7)

In the article *Feminist Implications of the Silver Screen Austen*, Davoney Looser argues that the screenings of Jane Austen's novels were very popular in the 90's because they reflect feminist principles. The writer herself was involved through her novels in the spreading of feminist ideals in the early nineteenth century. Returning to public attention as an ideological factor in feminist representations for cinematography and television in the late twentieth century is not an identical phenomenon, but it presents an important similarity. (Cf. Davoney Looser, 1998: 167)

An interesting aspect to note is how transposition of novels in film adaptations affects the reception of the writer's work by the public. Professor Deydre Lynch from the University of Toronto noticed an interesting evolution regarding changes on the level of the public of Jane Austen's novels. If a hundred years ago the writer was read mostly by men, nowadays her novels seem to address exclusively to women. This change might be caused by the way the screenings are promoted, emphasizing the romantic side of the story and highlighting to a smaller extent, if any, the social and cultural aspects of Jane Austen's work. (Cf. Amanda Vickery, 2011)

4. Jane Austen in The Age of Internet – A New Interpretation for the Modern Audience

The promotion of Jane Austen and her work is however not limited to her screenings. Modern society has transformed Jane Austen into a cultural icon and also in a commercial phenomenon. However, many fans are disappointed by this extravagant popularity of the writer. Associations related to Jane Austen's name exist all around the world – Europe, USA, Australia, New Zealand, Brazil and Argentina. In the past 25 years, Jane Austen's work reception was characterized by the adoption of a very diverse audience. The presence of the Internet, with its overall expansion generated a multitude of specialized web sites dedicated to the work and life of Jane Austen. The best known of these sites is *The Republic of Pemberley*.

One of the sections of this website is dedicated to the sequels of Jane Austen's novels, published by professional writers. The list contains 49 modern sequels only for *Pride and Prejudice*; many of these are unfinished works, such as *Mr. Darcy's Daughters*, a novel published in 2003, or *Postscript from Pemberley* published in 2000. The authors of these novels have built a career in this branch of industry created around Jane Austen. Another section of the site encourages fans to create their own sequels of novels and distribute them electronically. (Cf. Judy Simons, 2009: 471)

The popularity of Jane Austen's novels and the impulse to perpetuate her work was born just a few years after the author's death, when her granddaughters, Anna Lefroy and Catherine Anne Hubback, attempted to write sequels of the novels *Sanditon* and *The Watsons*. The romantic plots of Jane Austen's novels have inspired a new generation of practitioners who use their favourite writer's novels as inspiration for their own literary attempts. The six novels are now embedded in the contemporary culture of readers and became the subject of a wide range of reinterpretations. The rapid development of new media and, consequently, the development of different forms of dissemination, generated changes in reading habits, with an immediate impact on Jane Austen's work.

Even the writer became a frequent presence in the modern fiction. *Becoming Jane*, a movie partially based on an episode of the writer's biography, presents a theory about the formation of the novelist Jane Austen and the alleged romance between her and Tom Lefroy. The writer

and her work have been combined into a pop culture phenomenon, indicating the assimilation into contemporary public imagination.

The most recent and the least conventional screening of the novelist's work, *Mansfield Park* (1999), directed by Patricia Rozema shows the tendency to reinterpretation. The Canadian director resituates the entire action of the novel in a new context, turning the shy and quiet heroine of Jane Austen, Fanny Price, into a nonconformist and challenging personality by its resistance to obey social norms. Patricia Rozema's interpretation is deeply influenced by the critical debates of the late nineteenth century, including feminist criticism and issues of slavery, treating the novel as a chronicle of colonial policy pursued by the imperialist British Empire and ethics in the early nineteenth century, while being the first screening that includes the criticism of the novel.

Having a look on both the literary work and the forms in which it was derived in the context of the modern society, one can conclude that no other British writer has inspired the same intellectual rigor and also the same irreverence as Jane Austen. She has become a cultural icon, occupying a unique position in the modern world, her name incorporating a range of values that resonate with both passionate readers of her novels and those who have never had contact with her texts. However, despite the heterogeneous nature of her work in the contemporary society, the writer's artistic integrity remains intact, being recognized by readers not only within, but also outside academia.

From 1811 until today many aspects of the personality and work of Jane Austen have been brought into attention and celebrated – sarcastic criticism, creator of the novel as a genre, feminist writer and preserving traditional values equally. Perhaps the key of adaptability is the moderate nature of her work. Jane Austen leaves room for the reader's intelligence and imagination, at the same time challenging each generation to identify itself in the pages of her novels.

Bibliography

- Austen, Jane. (1999, first published in 1813). *Pride and Prejudice*. Hertfordshire: Wordsworth Editions Limited.
- Jones, Darryl. (2004). *Jane Austen*. New York: Palgrave Macmillan.
- Looser, Davoney. „Feminist Implications of the Silver Screen Austen”. In Troost, Linda and Sayre Greenfield (ed.) *Jane Austen in Hollywood*. Kentucky: The University Press of Kentucky. 159-177.
- Mandal, Anthony. (2007). *Jane Austen and the Popular Novel. The Determined Author*. New York: Palgrave Macmillan.
- Parrill, Sue. (2002). *Jane Austen on Film and Television. A critical Study of the Adaptations*. North Carolina:McFarland&Company, Inc., Publishers.
- Roberts, Warren. (1995). *Jane Austen and the French Revolution*. London: The Athlon Press.
- Simons, Judy. (2009). “Jane Austen and the Popular Culture”. In Johnson, Claudia and Clara Tuite (ed.) *A Companion to Jane Austen*. Malden: Blackwell Publishing. 470 - 477.
- Vickery, Amanda. (2011) *200 years on, why Jane Austen's lovers find new reasons for their passion*. The Guardian. [online]. Available on <http://www.theguardian.com/books/2011/dec/18/jane-austen-plain-jane-feminist-star> (last visited on March 18, 2014).

About the author:

Maria Catalina Radu is a Ph.D Lecturer at the Technical University of Civil Engineering, Department of Foreign Languages and Communication

E-mail: catalinaradu2004@yahoo.com

UNA NOVEDOSA ARQUITECTURA SOCIAL Y LINGÜÍSTICA DEL MADRID DE LOS `80

Cristina Gherman

Abstract: The present study represents a short itinerary through Madrid's recent history during the Spanish Transition from an interdisciplinary perspective which proposes revisiting the social and linguistic behaviour of the *Movida madrileña* phenomenon. The political events of the eighties had a significant impact on Spanish society contributing to the acquirement of its ethico-aesthetical values. La Movida creates a new linguistic identity which invades not only the street, but also the artistic and cultural environment of the city. Thus, we discover an aesthetic lacking ethics, translated by a freedom of language and a frivolous turn of phrase. A filmmaker like Pedro Almodovar or writers such as Antonio de Villena and Juan Madrid are only a few examples pleading for artistic and literary emancipation as a ludic invective against political and social life.

Keywords: Movida, postmodernism, urban space, cinema, language, transgression.

1. Introducción

La *Transición* española resulta ser una etapa fuertemente marcada por el ámbito político, a la que le sigue una reactivación social y cultural denominada *Movida madrileña*. Con la instauración de las nuevas libertades y con la apertura hacia el exterior la sociedad española se deja invadir por otros hábitos y empieza a sentir el gusto de lo novedoso, del consumo y de la apariencia. La juventud se vuelve apolítica y prescinde de los problemas cotidianos para otorgarse libertades y acoger un cambio en sus modales.

La *Movida* es panacea de una *generación de transición* preocupada únicamente por la imagen y por un presente destinado a rebotar el enclaustramiento de la época franquista. El elemento transgresor, *kitsch* que acompaña la imagen y el habla redimensiona la vida social y cultural de los españoles durante los años `80. La *Movidamadrileña* se convierte en materia prima de la pluma, el pincel y el guión de muchos artistas. Pedro Almodóvar, Luis Antonio de Villena y Juan Madrid son tres maneras diferentes de enfocar la misma realidad lingüística.

2. Comentario

La *Movida madrileña* representa sobre todo una actitud vital. En su acepción la palabra remite a la idea de dinamismo, acción, movimiento, agitación. Dicho fenómeno conoce sus primeras manifestaciones en la música y se extiende a varios ámbitos de la cultura de la época. Lo que se intenta es desviar la mirada del público hastiado de conservadurismo hacia nuevos hábitos que traspasa las fronteras del orden y de lo moral.

El lenguaje es uno de los aspectos que dan fe de estas nuevas manifestaciones. Debe al fenómeno la acogida de nuevos términos; *movida*, *Nueva Ola*, *underground*, *farándula*, *glamour*, *chic* llenan las páginas de los periódicos. Hasta los grupos de música tienen denominaciones llamativas: Parálisis Permanente, Kaka de Luxe, Los Zombies, Radio Futura, Golpes Bajos, Siniestro Total.

Gracias al impulso del alcalde madrileño Tierno Galvan, cuyo *input de colocación*¹ fue recibido mayoritariamente con los brazos abiertos, la *Movida* se convierte en el pasaporte cultural de

---

¹El alcalde de Madrid, tierno Galván firma Los Bandos, unas leyes de alcaldía de la Villa, escritas entre 1979 y 1985, que representan una clase de guía ética para los madrileños. Los bandos son una invitación fervorosa a modernizar y europeizar la sociedad española, hallada en los albores de la democracia. Es recordable su famosa frase "a colocarse y al loro", una invitación a drogarse y a pasarlo bien, convirtiéndose en un eslogan para la generación de los `80.

una parte de la sociedad española de los años 80, como legitimidad de la apertura de España hacia los foros internacionales. Esta marca de abandono de cualquier reminiscencia del pasado sorprende precisamente por su carácter de liberación y desnudez, mental y hasta física.

Los primeros largometrajes de Pedro Almodóvar, cineasta "nacido convocado underground"² abundan en actitudes y lenguaje atrevidos. Se realzan la rebeldía y el pasotismo, se transgreden los límites de la moral familiar, la mujer empieza a desvelar los deseos de su cuerpo, el consumo de droga se universaliza y se convierte en un acto social; se pone fin a la censura; se abre paso al *todo vale* y se apuesta por el individuo, cuyas manifestaciones antojadizas y cursilerías se aceptan, por novedosas y desinhibidas, no necesariamente por meritorias.

El escenario es llanamente urbano, la fauna filmica la forman rockeros, travestis, gays, amas de casa. La calle es un espacio que empieza a cobrar protagonismo. Madrid se conoce a través de las actitudes y diálogos de los personajes. No se trata de una ciudad arquitectural, física, sino de una urbe socialmente activa.

Una verdadera revolución cinematográfica en la época, desde el punto de vista estético, la representan dos películas del director manchego: *Pepi, Luci, Bom y otras chicas del montón* y *Laberinto de pasiones*. En estos filmes-espectros de la Movida madrileña subyace el arsenal frívolo y transgresor del movimiento. Las películas se ven como un mercado de personajes, prototipos de la Movida, en el cual se da una simbiosis de las demás formas de expresión artística del momento: la música, la moda, el diseño, la fotografía, el lenguaje.

Así pues, ambas películas están plagadas de alusiones sexuales directas: *te quiero porque eres puta, quiero hacerme una paja, he venido a hablarte del sexo, quiero acostarme contigo, no has jodido como Dios manda, me excita sexualmente, quiero tirarme a tu padre*, gestos y lenguaje llamativos, apelativos *tú, puton, marrana, maricon*, invasión de extranjerismos, especialmente anglicismos, algunos muy vulgares: *pásame el lipstick querida, over dose, un nuevo look para fotoporno, le quoi faire, suck it to me*. Tres son los temas que mayor interés presentan durante la Movida, y que también están muy presentes en los guiones de Almodóvar: el sexo, la droga y el rock. Se pone de moda el consumo de droga en los retretes de los bares: *¿traigococa, quieres?* El nombre de Alaska en *Laberinto de Pasiones*, Sexilia, alude a su exagerado gusto por el sexo. El verbo *querer* convierte a estos personajes en seres voluntariosos, salen del anonimato a través de una nueva identidad, la sexual. El exceso se encuentra en todos los niveles: maquillaje, ropa, colorido, gestos, vocabulario y hasta entidades más abstractas como el tiempo. Todo este exceso avasallador viene recuperando el desperdicio temporal de los años anteriores, de modo que estamos ante una generación con vocación presentista, del *ahora*.

Se pretende impresionar a través de la actitud de pasotismo que roza a veces el descaro; la forma de hablar y de vestir llama la atención por un nuevo estilo, el *kitsch*. Los actores que protagonizan las primeras películas de Almodóvar se expresan sobre todo través de la música, el arte más permisivo para vender una imagen diferente. La vestimenta de los artistas constituye otro índice transgresor que se junta a aquella cadena lúdica en la que se dan la mano la parodia, la ironía, los gestos y las alusiones sexuales. El léxico empleado viene complementando los demás elementos visuales. En boca de Alaska y del propio Almodóvar, quien hace de protagonista, reconocemos la vulgaridad que acompaña algunas escenas escabrosas. Es un cine de *evolución* (algunos dirían, quizá, *involución*) estética.

Desde una perspectiva estético-cultural, la moda se convierte en un elemento de identidad. Vestirse de una determinada manera es una forma de aproximarse a un determinado grupo

---

²Vilarós, Teresa M., cita a Pedro Crespo, *Pedro Almodóvar, la otra España cañí*, Diputación de Ciudad Real, Selección Ensayo, 1989: 271

social, de comunicar, de expresarse. De alguna forma, desde la movida se fomentaba “el silencio para que el cuerpo hablara”³

En Antonio de Villena el léxico juega un papel desinhibido, que rompe con cualquier tipo de convencionalismo y crea una aproximación entre el lector y el autor. *Madrid ha muerto* es una autoficcionalización recordatoria del Madrid bohemio de la Movida.

Los protagonistas se dan a conocer por medio de un léxico sagrado y notamos una afición casi blasfemante en la elección terminológica. En su libro-crónica se da una mezcla de sagrado-profano mediante la asociación de palabras como *milagrosa, Virgen, mágico, celeste* con otras de las que resultan construcciones oximorónicas atrevidas: *puta sagrada, rosa mystica, virginidad rebelde, maravilla obscénica y líbrica, ángeles suburbanos* (nombre aplicado a los homosexuales).

La adjetivación superlativa confiere expresividad al discurso narrativo. Asimismo, la existencia de términos de origen inglés y francés representa una prueba de refinamiento de la expresión: *chez, chic, cheap, vip, dandy, really marvelous, champagne*.

En la novela los bares tienen distintas denominaciones, alguna incluso bastante atrevida: *templos del vicio*. Estos lugares, en los que el vicio llega al paroxismo y la felicidad está en pleno auge, son espacios que desgastan física y moralmente a sus visitantes debido a la libertad y al consumo de alcohol y droga. Al igual que las casas, los bares son espacios artificiales, creados por el clan para el entretenimiento, donde lo único que interesa es la ostentación de la riqueza y el éxito. Dichos antros contienen lavabos convertidos en verdaderos *paraísos* subterráneos de la perdición, donde la existencia de los allí presentes oscila entre el tabaco y la cocaína; *estar colgado* se convierte para los visitantes en el fin supremo de vivir. Aquí no se cuestiona la moral de los visitantes, al contrario, son atractivos precisamente por su promiscuidad; los lavabos son sitios cuya función ha trasladado a la principal; en ellos es imprescindible compartir cocaína u otro tipo de droga. La denominación del bar Archy como *consulado de la farlopa* parece legitimar la complicidad en el vicio y el exceso. Asistimos a la vez a una ostentosa y frecuente profanación lingüística, cuyas posibles justificaciones por parte del narrador sean las privaciones y la vida monástica que tuvieron los españoles durante el período anterior a la Movida.

El Sol era el antro más lujoso y más nuevo de ese Madrid neomoderno. (...) un garito refinado de cojones y con un ambiente cargado de esas vibraciones delicadísimas, morbosas y sutiles – prepárate a vivir, dicen. El olor del exceso. La vida sin normas, serpentina y lujosa, pintada de lujuria y de púrpura, deslizándose como una puta sagrada, reptante, sibilina y dulce. (...) Lo que ahí estaba era el vicio en traje largo. Y lo que por allí pululaba era – sin duda alguna – lo mejor de la ciudad.⁴

La palabra escrita adquiere rasgos de oralidad, convirtiéndose en instrumento de expresión libre, y de implicación social. Villena entrega su novela-crónica a la lengua hablada y crea una índole de mini-guía del argot español, como si se propusiera ampliar los conocimientos lingüísticos de su lector. Podríamos afirmar que el vocabulario *se está pasando de la raya* por la única razón de que representa un pensamiento materializado del escritor. El estilo llamativo, desmaquillado y natural es la materia prima con la que el narrador entrevé una modalidad de oponer a la censura política del período inmediatamente posfranquista una non-censura verbal. La confianza del autor en el poder de la palabra constituye una afirmación asombrosa de que *lo escrito queda dicho* y de que las palabras escritas quedarán en boca del público lector, no solamente en su memoria.

El cinismo religioso es un indicador de la superficialidad intencionada y del traspaso de las fronteras lingüísticas del escritor posmoderno; algún nombre simbólico, de resonancia divina (Dei)

³Vilarós, Teresa M., op.cit.:58

⁴Villena, Luis Antonio de, *Madrid ha muerto*, Grup 62, El Aleph, 2006:22

contrasta con los actos de quien lo lleva, de modo que lo convierte en personaje trasgresor. Una multitud de seres absortos en la promiscuidad se ven invadidos por *lo dulcemente culpable*.⁵

Se da pues una liberalización léxica a través de la invasión de términos de la jerga en el habla de los actores. Abundan palabras y expresiones propias de un diccionario de argot. La unión de palabras oximorónicas, cuya intención estética es la de desinhibir, traduce la democratización del lenguaje en el postmodernismo, exento de la pulcritud y depuración modernistas. El exceso se encuentra en todas partes: lenguaje, sexo, droga.

Otro modelo lingüístico de los años `80 nos es ofrecido por Juan Madrid en su novela policiaca *Días contados*, basada en una pseudo-investigación. La ciudad es escenario de un atentado y acoge a un grupo de drogadictos marginados. La desnudez física de algunas escenas añade, supuestamente, una desnudez verbal, dado que se persigue lo natural, la vida desde sus múltiples facetas. Esta vez se desenmascara un aspecto cruel de la realidad de la Movida, la muerte por sobredosis a raíz del consumo de droga. Destacan la violencia verbal, los vulgarismos. Los personajes tienen una existencia periférica, se mueven en sectores apartados de las reglas de convivencia y el someterse a las pruebas éticas no está en conformidad con su estilo de vida; sus actividades rutinarias se basan únicamente en la consecución de la droga y en la diversión. Son unos títeres de realidad corporal, vacíos moralmente⁶.

Así pues, las conversaciones de los jóvenes están llenas de coloquialismos y términos jergales que avivan a los personajes y les concede veracidad. El lenguaje, al igual que el comportamiento que tienen, es un producto cuya manifestación encuentra legitimidad dentro del área urbana de hampa. En *Días contados* descubrimos un verdadero breviario de la droga y el habla específico de los marginados, el *cheli*⁷, un modelo lingüístico predilecto de esta la juventud suburbana. Recordamos algunos términos empleados: *colocarse* (drogarse), *menda* (yo, el individuo), *a tutiplén* (mucho, en abundancia), *talego* (cárcel), *dabuten* (excelente, muy bueno, muy bien), *molar* (gustar), *bulo* (mentira), *camello* (vendedor de droga), *parné* (dinero), *feten* (excelente), *currar* (trabajar), *yonqui* (adicto a la heroína), *trullo* (cárcel), *guay* (bueno), *caballo* (heroína), *mogollón* (de múltiples sentidos, parte de la idea de *multitud* y se extiende a *bueno, malo, lío, difícil, súper*, etc), *chocolate* (hachís), *pinchar* (clavar la navaja), *guri* (policía). Hay también apelativos frecuentes que forman parte del habla *cheli*, algunos afectivos, otros despectivos: *tío, tía, tronco, gilipollas* (tonto, imbécil), *pringao* (que se deja engañar, primo), *baboso* (libidinoso), giros lingüísticos, *echarle morro* (ser atrevido, abusón).

*Y es que era de alucine, veinticinco papeles que nos dio el menda, veinticinco para mí y otros veinticinco para el Chema. Era un pringao de esos, un menda con pasta, ¿no? (...) o sea que si digo treinta papeles o cincuenta, a lo mejor nos lo daba. El tío, o sea, el menda, estaba colocado a tutiplén...*⁸

⁵Op.cit., p.170

⁶Sin embargo las dos prostitutas, Charo y Vanesa, se plantean su pertenencia a la categoría de putas: "Nosotras no somos putas, ¿verdad?". Ambas sueñan con llevar otro tipo de vida, casarse, tener hijos y ofrecerles una vida mejor que la suya.

⁷RAE: *cheli* = "Jerga con elementos castizos, marginales y contraculturales". / Víctor León. Diccionario de argot español: *cheli* = "apelativo cariñoso y achulado usado por alguna gente joven de Madrid. // com. pasota madrileño. // m. Argot con elementos castizos, marginales y contraculturales, hablado por alguna gente joven de Madrid."

Tal y como resulta de estas definiciones, el *cheli* es un fenómeno lingüístico cuya aparición se debe a factores sociolingüísticos y contextuales. Surge entre los años 70, 80 en Madrid y representa el lenguaje predilecto de los jóvenes de edades comprendidas entre 15 y 25 años. Procede del habla de los gitanos. El léxico *cheli* abunda en vocabulario relacionado con la juerga y la amistad. Debido a la frecuencia de uso de esta jerga y a su ampliación - desde el lenguaje callejero cotidiano, hasta su aparición en obras literarias - muchos términos han sido aceptados por la Real Academia, considerándose enriquecedores por su capacidad de evolución, frente al lenguaje tradicionalista, estandarizado y oficial y en asincronía con el nacimiento de otros vocablos. Así pues, actualmente su uso se ha generalizado en el habla cotidiana, al lado de nuevos vocablos y ha dejado de tener la resonancia de antaño, considerándose una normalidad lingüística.

⁸, Villena, Luis Antonio de, op.cit., p.100

... *Un hombre se pinchaba escondido en un portal. Otro hombre, de aspecto más joven, preparaba un pico, calentando la cucharilla.*⁹

El léxico utilizado en estos autores es metonimia de las actitudes y de la forma de vivir de los personajes. Destaca la morbosidad, la atracción por la ambigüedad sexual, la mezcla y la perversión.

Conclusiones

Este trabajo pretende ser una presentación sucinta de la realidad lingüística del período de la Movida, a partir de tres modalidades de manifestación: una cinematográfica y dos literarias.

Al analizar brevemente el panorama lingüístico de los años '80, descubrimos una *Movida madrileña* desnuda, en su salsa, en estado natural, desprovisto de imágenes crípticas, estandarizadas. Almodóvar, Villena y Juan Madrid están plenamente comprometidos con su tiempo y ofrecen una radiografía completa de la vida social posmoderna.

Los tres autores fomentan la estética en detrimento de la ética y hacen de ello un elemento de identidad cultural. Esta mirada retrospectiva hacia el periodo de Transición nos desvela una triple faceta de aquel mundo, ofreciéndonos un espectáculo *kitsch*, paródico y lúdico (Almodóvar), una sociedad hedonista en una ciudad-clan (Villena), un mundo *underground* sometido a los desgastes del vicio (Juan Madrid).

La proliferación de un nuevo lenguaje basado en los verbos *ser* y *vivir* desiste ante cualquier proyecto temático de *hacer* y *actuar*, frivolizando la existencia. La exhibición del ser y de sus vivencias a través del lenguaje es prueba de la homogeneidad del arte. El compromiso que hacen estos tres autores con la Movida determina su colocación en una relación deíctica con la historia reciente de España.

Bibliografía

- Almodóvar, Pedro (1980) – *Pepi, Luci, Bom y otras chicas del montón* - (1982) – *Laberinto de pasiones*
- Escudero, Javier (1998): *Rosa Montero y Pedro Almodóvar, miseria y estilización de la Movida madrileña*, Arizona Journal of Hispanic Cultural Studies, Volume 2
- Gallero Díaz, José Luis (1991): *Sólo se vive una vez. Esplendor y ruina de la Movida madrileña*, Madrid, Ardora Ediciones.
- Jiménez López, Luis (2002): *La Movida en toda su amplitud*, ciclo de conferencias: 1977-2002, 28 de noviembre, Sala II del Centro Cultural de la Villa, Madrid, Artes Gráficas Municipales.
- León, Víctor (1996): *Diccionario de argot*, Alianza Editorial.
- Lozano Mijares, M^a del Pilar (2007): *La novela española posmoderna*, Madrid, Arco Libros.
- Madrid, Juan (2008): *Días contados*, Barcelona, Literaria Ediciones.
- Martínez, Jesús A. (1999): *Historia de España siglo XX*. 1939-1996. Ediciones Cátedra, S.A. (pag 450 – 466).
- Navajas, Gonzalo (1996): *Más allá de la posmodernidad. Estética de la nueva novela y cine españoles*. Barcelona, EUB S.L.
- Pereda, Rosa María (1984): Conversación con Luis Antonio de Villena. *Ínsula* 446, p.4.
- Rodríguez, Marcos (2004): *La verdadera vida está en los márgenes*, entrevista a Antonio de Villena, *El País*, 29/05/2004.
- Umbral, Francisco (1987): *Guía de la Posmodernidad, Crónicas, personajes e itinerarios madrileños*, Madrid, Ediciones Temas De Hoy, S.A.
- Tierno Galván, Enrique (1979–1986): *Los Bandos del Alcalde*, en: <http://www.ucm.es/BUCM/cps/intranet/doc16497.pdf>
- Villena, Luis Antonio de (2006): *Madrid ha muerto*, Grup 62, El Aleph.
- VV. AA. (1992): *Diccionario de la Real Academia Española*, Espasa Calpe.

Sobre la autora:

Cristina Gherman es Lectora de Lengua española en el Departamento de Lenguas Extranjeras y Comunicación de la Universidad Técnica de Construcciones de Bucarest.

Email: cris_bucarest@yahoo.es

---

⁹Ibid., p.116

RITUALURILE CA FORME DE COMUNICARE

Elena Maftei Golopenția

Résumé: Dans cette étude nous analysons les rituels en général et les rituels de passage en particulier, comme type de rituel dont le pouvoir de communication sous-tend les processus symboliques qui sont à la base de la société contemporaine. À cet effet, nous mettons l'accent sur la pérennité des rituels qui ont changé, mais qui n'ont pas disparu, qui se sont réinventés, mais qui ont gardé la qualité de liant dans les relations humaines, malgré les mutations au niveau social. Dans cette époque qu'on pourrait appeler « aux cent visages », les rituels, de par leur constance, se révèlent les pierres angulaires de la communication.

Mots-clés: rituel, rituel de passage, communication, ritualisation, actes symboliques

Deși pentru unii pare greu de crezut că postmodernitatea este marcată de ritualuri, precum și de alte acte simbolice, considerăm că este imposibil ca ele să fie trecute cu vederea, de vreme ce se insinuează în toate aspectele vieții de zi cu zi, așa cum ține să puncteze și Pascal Lardellier (2003: 9): „Este incredibil cum lumea contemporană nouă este plină încă de rituri, abundând într-o ritualitate fertilă în mituri și în simboluri pe care raționalitatea declarată a modernității reușește cu greu să le ascundă, să le înlăture”. Ne propunem, așadar, să-i lăsăm deoparte pe cei care nu mai cred în puterea ritului în societatea de astăzi și, convinși fiind că acesta rezonază încă în multe domenii contemporane, să facem o incursiune teoretică ce are menirea să ne lămurească în ceea ce privește rolul jucat de ritual în sistemul social, de ieri și mai ales de azi, să exemplificăm tipurile de ritual care ne interesează, nu înainte de a le încadra în taxonomii mai largi, dar și să evaluăm relația dintre ritual și comunicare, de multe ori ignorată, deși fără îndoială manifestă și esențială.

Se cuvine să facem, mai înainte de toate, o delimitare conceptuală a ritului, ca termen cheie cu care vom opera. Trebuie spus, încă de la început, că încercarea de găsire a unei definiții unice a ritului este sortită eșecului, deoarece, de-a lungul timpului, demersul s-a dovedit a fi foarte prolific. Așa cum afirmă și Mihai Coman (2008: 45), „ritualul a beneficiat de numeroase lucrări consacrate în exclusivitate definirii ariei sale conceptuale [...], iar literatura referitoare la diversele forme concrete de activitate rituală este copleșitoare”. Această idee este subliniată și de Richard Schechner (1995: 228): „Ritualul a fost definit în atâtea feluri – din punctul de vedere al conceptului, practicii, procesului, ideologiei, aspirațiilor, experienței, funcției – încât înseamnă foarte puțin, tocmai pentru că înseamnă atât de mult”. Vom oferi, așadar, mai multe definiții date ritualului de-a lungul timpului și vom începe cu cea care, în opinia noastră, este plină de înțelesuri ontologice, fără a fi deloc tehnică: „Ce este un ritual? zise Micul Prinț. - E ceva cu totul uitat, spuse vulpea. Este ceva care face ca o zi să fie diferită de alte zile, o oră de alte ore” (Antoine de St. Exupéry, 1976: 70). Să fie oare uitat ritualul în viața de zi cu zi? Vom încerca să demonstrăm că vulpea se înșală, deși cu siguranță nu este singura. Trecând acum la definiții mai tehnice, îl putem cita pe Henry Bial (2004: 77), care consideră că

ritualurile sunt reprezentări care oferă structură și continuitate vieților noastre. Ele sunt o modalitate de a ordona lumea pentru a se potrivi cu percepția noastră. Îndeplinim ritualuri pentru a marca trecerea timpului (festivalurile recoltei, petrecerile aniversare), pentru a ne transforma statutul social (căsătorii, absolviri) sau pentru a ne asigura norocul (binecuvântări, anumite rugăciuni). În acest sens, ritualurile ne oferă un anumit control asupra unei existențe nesigure.

La această definiție a ritualului se adaugă cea dată de Winthrop (in Mihai Coman, 2003: 57): „Un act social formalizat și plin de semnificații, de Victor Turner (in Mihai Coman, 2008: 46): „O performanță transformativă, care dezvăluie sistemele de clasificare, categoriile și contradicțiile majore ale proceselor culturale”, de Felicia Hughes-Freeland (1998: 1): „Adesea,

analistul consideră ca fiind ritual acele aspecte ale vieții și acțiunii sociale care i se par bizare și exotice față de ceea ce este el obișnuit” sau de Richard Schechner (1995: 228): „Ritualurile au fost considerate: 1) ca parte a evoluției animalelor; 2) ca structuri cu calități formale și relații ce pot fi definite; 3) ca sisteme simbolice de sens; 4) ca reprezentări sau procese; 5) ca experiențe”, pentru a nu le menționa decât pe câteva dintre ele. Din toate aceste definiții, reies câteva elemente constante, printre care: ideea de reprezentare a lumii prin ritual, dar și de ordonare, de structurare a acesteia, ideea de transformare a experienței cotidiene, care capătă valențe și semnificații noi prin ritual. Dincolo de toate acestea, nu trebuie omisă dihotomia care se instaurează, pe de-o parte, între „micro-riturile specific goffmaniene și, pe de altă parte, marile rituri comunitare [...] (Pascal Lardellier, 2003: 19).

Odată cu definirea ritualului, se cuvine să prezentăm succint și diversele sale clasificări, care ne pot ajuta să înțelegem mai bine conceptul, prin exemple concrete și lămuritoare. De altfel, am și făcut o primă clasificare, criteriul fiind nivelul de manifestare: la nivel interpersonal avem de-a face cu micro-riturile, în timp ce la nivel comunitar avem de-a face cu rituri de anvergură mai mare, riturile comunitare. Micro-riturile sau riturile de interacțiune, așa cum le numește Erving Goffman, sunt strâns legate de noțiunea de „față”, de imagine de sine: „Folosesc termenul *ritual* pentru că am de-a face cu acte prin a căror componentă simbolică actorul arată cât de demn este de respect sau cât de demni de respect crede el că sunt alții. [...] Fața cuiva este un lucru sacru, iar ordinea expresivă necesară pentru a o păstra este una rituală” (Erving Goffman, 2005: 19). Așadar, este vorba despre niște ritualuri la scară mică, interpersonală, care se ascund în schimburi, în interiorul cărora indivizii încearcă să-și păstreze imaginea de sine nealterată. Așa cum arată și Mihai Coman (2008: 61), „Goffman a considerat că orice interacțiune socială este una încadrată (*frame*) de un sistem ritual. Ceea ce înseamnă că ritul reprezintă un sistem generic de modelare a comportamentului [...]”. De partea cealaltă se află riturile comunitare, „riturile sociale complexe” (*ibidem*), care-și translatează sfera de acțiune către legăturile sociale mai ample: „Pot fi considerate ca făcând parte din această categorie manifestațiile publice care sunt definite chiar ca ritualice: riturile politice și religioase, ceremoniile publice care implică o parte importantă a societății, adunările festive și alte «mari slujbe» mediatică care posedă o dimensiune solemnă” (Pascal Lardellier, 2003: 19). Singura diferență dintre cele două tipuri de ritualuri este scara la care se produc, deoarece, din punctul de vedere al conținutului, ambele implică același aparat simbolic, aceleași norme de conduită care trebuie respectate dacă se dorește ca procesul să fie eficient.

O altă clasificare este propusă de Catherine Bell (*in* M. Coman, 2008: 52), care stabilește următoarele clase de rituri:

a) rituri de trecere: însoțesc și dramatizează momente esențiale din viața individului; b) rituri calendaristice: „Oferă definiții, semnificative pentru societate, ale trecerii timpului”; c) de schimb și de comunicare: „Acelea în care oamenii dăruiesc ceva divinității cu speranță și cu credința că vor primi ceva în schimb”; d) de aflicțiune: „Încercări de rectificare a unei stări care a fost perturbată sau distrusă; ele vindecă, exorcizează sau purifică”; e) sărbători: „Unele dintre ele sunt social dramas prin care grupul intră în dialog cu sine, despre sine; altele sunt ocazii pentru inversiuni rituale prin care statu-quo-ul este atacat, relativizat și deseori reconstituit altfel decât era”; f) politice: „Acele practici ceremoniale care construiesc, expun și promovează puterea instituțiilor politice (regii, statul, bătrânii satului) sau interesele politice ale unor subgrupuri”.

Evident, clasificarea propusă mai sus nu este singulară, ea fiind doar o perspectivă ce poate fi îmbogățită și lărgită cu noi exemple. Astfel, Mihai Coman (2008: 53) simplifică și extrage esența tuturor clasificărilor pe care le oferă în lucrarea sa. În acest sens, autorul clasifică ritualurile în următoarele categorii: a) magia; b) ofrandele și sacrificiile; c) riturile de trecere; d) riturile în mișcare; e) sărbătorile și carnavalurile; f) riturile politice. Observăm, din clasificarea propusă, că magia poate fi inclusă în categoria riturilor de aflicțiune, iar ofrandele

și sacrificiile în categoria riturilor de schimb, dacă ar fi să împletim modelul taxonomic propus de Mihai Coman cu cel propus de Catherine Bell (vezi *supra*). Din aceeași îmbinare observăm că există câteva categorii de rituri care se regăsesc în ambele clasificări, și anume: riturile de trecere, sărbătorile și riturile politice. Un tip nou de rit este adus de clasificarea lui Mihai Coman, riturile în mișcare, care se referă la parade, procesiuni și pelerinaje.

Am pornit de la ideea că există mulți detractori ai ritului, ca manifestare simbolică în societatea contemporană. Aceeași constatare o face și Pascal Lardellier (2003: 10):

[...] putem evidenția faptul că societățile occidentale cultivă astăzi un dispreț analogic față de problematica ritualică. Pentru modernitate, ritul dă dovadă de o grabă dăunătoare. Dacă ar fi posibilă, eradicarea riturilor ar putea chiar să marcheze, pentru unii, dispariția definitivă a formelor diabolice de «gândire mitică» și respectiv «sălbatică» și înscăunarea unei raționalități sacralizate.

Din această perspectivă, a demonetizării ritului în societatea contemporană, considerat desuet și inutil, ni se pare interesant să arătăm, prin câteva observații, perenitatea sa de-a lungul sistemelor sociale, căci putem afirma fără echivoc că nu există societate fără rituri. Astfel, ideea potrivit căreia societatea contemporană se poate lipsi de formele sale simbolice, printre care și de rit, pentru că raționalitatea îi este suficientă, este infirmată de Monique Segré (2000: 1), care este de părere că „nu este o absurditate să fie studiate societățile contemporane ca și cele ce le-au precedat: ambele au tot atâta nevoie de mituri, de rituri și de simboluri, pentru a da sens existenței sociale, ce nu poate fi trăită în stricta raționalitate instrumentală”. Se pare că raționalitatea de care se prevalează societatea contemporană este distrugătoare de simboluri sacre, prin intermediul tehnologizării excesive și al industrializării, care anulează legăturile sociale dintre indivizi, favorizând alienarea și individualismul. Perspectiva aceasta apocaliptică asupra ritului este imediat infirmată de realitatea de zi cu zi, în care legăturile sociale încă mai există, sub o altă formă decât cele pe care le-a cunoscut omenirea în alte epoci ale sale, este adevărat, însă având la baza lor tot rituri: „Animal social, omul este un animal ritual. Suprimați o anumită formă a ritului și el va reapărea sub o alta, cu atât mai multă vigoare cu cât interacțiunea socială e mai intensă. [...] Riturile sociale creează o realitate care fără ele n-ar însemna nimic. [...] Raporturi sociale, însă, nu există fără acte simbolice” (Mary Douglas *in* Monique Segré, 2000: 14). Așadar, ideea care reiese este aceea că deși riturile se schimbă de-a lungul timpului, ele nu încetează să se manifeste și să consolideze relațiile sociale dintre oameni, oricare ar fi specificul acestor relații, așa cum notează și Pascal Lardellier (2003: 13):

Chiar dacă este declinat într-o manieră majoră ori minoră, ritul rămâne «un fapt social total», peren, transistoric și transcultural, chiar universal: oriunde oamenii trăiesc în comunități, aceștia recurg la practici ritualice remarcabile pentru stabilitatea lor. Încă din societățile așa numite primitive sau tradiționale și până în modernitatea noastră [...], care totuși se apără de acestea, riturile sunt prezente în aceeași măsură.

Aceeași calitate de liant al legăturilor sociale, i-o atribuie și Monique Segré (2000: 14) ritului, în ciuda schimbărilor care au loc în societatea de azi: „Acolo unde reperele se fărâmițează, unde normele se atenuază, riturile sunt o modalitate de refacere a legăturilor sociale, de raportare la valori noi sau vechi, dar reînnoite, ce dovedesc o reînnoire la sacru [...]”. Ritul nu a dispărut complet din societatea contemporană, așa cum încearcă să ne convingă partizanii progresului, a reapărut sub alte forme, proprii societății contemporane, adaptate la valorile și dispozitivele simbolice de azi.

Sociologii subliniază forța ritualurilor în societățile noastre industriale și, cu ajutorul a numeroase analize, arată că riturile nu sunt definitive, ele se modifică, primesc forme diferite în funcție de modul în care grupurile sociale și le însușesc dându-le o forță nouă; unele rituri ce păreau bine ancorate în viața culturală și socială par să dispară, creând cu brutalitate un soi de vid. (ibidem)

Acest vid de care vorbește Monique Segré nu rămâne așa pentru multă vreme, căci graba cu care avansează societatea de azi face ca noi tipuri să-i ia locul. Ne putem, așadar, întreba de ce cred unii că postmodernitatea este și amurgul ritului. Căutând să le înțelegem punctul de vedere, am putea răspunde luând în calcul elementul repetitiv al acestuia: ei se bazează cel mai probabil pe faptul că fiind repetitiv, deci prea puțin receptiv la schimbare, ritul este în acord cu societățile tradiționale și în dezacord cu societatea contemporană, în profundă și continuă evoluție, care tinde să șteargă orice forme care nu sunt în concordanță cu dinamica ei: „Unii detestă ritul pentru că trimite la ceea ce este repetitiv, codificat, fix, iar formele pe care le împrumută nu sunt întotdeauna prea noi”¹ (Denis Jeffrey, 2003: 43). În același timp, autorul încearcă să facă distincția între rutină și ritual, între care uneori există o linie de demarcație atât de fină, încât îi induce în eroare pe cei care țin cu tot dinadinsul să minimizeze importanța ritului: „Rutina se deosebește de ritual prin aceea că și-a pierdut din suflu și magie. Rutina este un ritual [...] golit de valoarea simbolică și de emoțiile de la început” (*idem*: 45). Ce lasă, însă, deoparte detractorii ritului este că fără acesta societatea și-ar pierde reperele, de vreme ce ele sunt adânc înrădăcinate în ritual (cum ne-am putea imagina oare viața fără sărbători, ceremonii, parade, care suspendă timpul cotidian pentru a ne ancora în liminalitatea lui Victor Turner? – ca să nu luăm decât exemplul riturilor sociale complexe, deoarece discuția ar putea fi continuată cu riturile goffmaniene, despre care am amintit la începutul lucrării noastre și care structurează întregul păienjeniș de interacțiuni sociale). Pe aceeași linie de gândire se situează și Monique Segré (2000: 169), care punctează: „Riturile, ca și miturile, pot să moară, dar pot și să zămislească. Dacă unele mor, altele se nasc, inclusiv sub ochii noștri, negreșit, pentru că ritul, ca și mitul de întemeiere, ca și familia, se află la însăși baza societății”.

Aceste câteva repere legate de supraviețuirea ritului în societatea de azi ne oferă terenul de studiu potrivit pentru un tip de ritualuri care ne interesează cu precădere, și anume cele de trecere. În acest sens, Catherine Bell (1997: 94) propune o definiție: „Riturile de trecere sunt ceremonii care însoțesc și pun în scenă evenimente importante, precum nașterea, inițieri care marchează maturizarea la băieți și fete, căsătoria și moartea. Numite uneori și rituri ale crizelor existențiale (life-crisis) sau ale ciclurilor vieții (life-cycles), ele marchează din punct de vedere cultural trecerea unei persoane de la o etapă a vieții sociale la alta”.

Dar poate că niciun studiu despre riturile de trecere nu este complet fără menționarea contribuției lui Arnold van Gennep (1996: 29), care oferă un punct de vedere și mai exact asupra acestora, împărțindu-le în trei categorii: „[...] propun să numim *rituri preliminare* – riturile de separare de lumea anterioară, *rituri liminare* - riturile executate în timpul stadiului la limită și *rituri postliminare* – riturile de agregare la lumea nouă”. După cum putem constata, clasificarea propusă de Arnold van Gennep are ca punct de reper pragul sau limita: riturile preliminare ar fi acelea în care ne pregătim să trecem pragul, cele liminare acelea când ne aflăm chiar în prag, iar cele postliminare marchează trecerea pragului, intrarea într-o altă lume. Trebuie spus că în anumite rituri analizate de Arnold van Gennep, pragul este văzut în dimensiunea lui materială, în timp ce în altele, nu reprezintă decât un simbol. Așa cum arată și Mihai Coman (2008: 148):

Succesiunea obligatorie a celor trei secvențe – separarea, perioada intermediară (limen) și reintegrarea – instituie ceremonial o sinteză între categoriile temporale și cauzale: acel «înainte» (starea sau epoca ce trebuie depășită) funcționează și ca o cauză a ceea ce va urma: un «între» (etapa și mijloacele prin care se produce transformarea) și un «după» (formele de consacrare a trecerii și de recunoaștere a inserției în societate, în conformitate cu noul statut), care devine efectul stării inițiale.

Claude Rivière (*in* Monique Segré, 2000: 81) nu consideră că secvențele se succed, conform ordinii propuse de Arnold van Gennep, el văzând în interiorul riturilor de trecere un amestec al

¹ În scopul redactării lucrării de față, acolo unde nu există traducere în limba română a surselor bibliografice folosite, am realizat-o noi.

etapelor sau mai bine zis o pluralitate, fie de etape de separare, fie de etape de agregare. Mai mult de-atât, autorul consideră că individul se poate să nu se afle în niciuna din etapele identificate de Arnold van Gennep:

[...] secvența rituală apare prea simplificată (referitor la împărțirea propusă de Arnold van Gennep – n.n.). În realitate, cele trei etape se combină într-un mod atât de complicat, încît adesea e imposibil să se stabilească dacă, de pildă, un rit e de separare sau de agregare. [...] În plus, în același ritual se pot întâlni de mai multe ori secvențe de separare, de izolare sau de reintegrare. Sigur e că în ritualurile de trecere există etape de separare de lumea și de statutul dinainte [...]. Asta nu înseamnă însă că primele rituri din ritualurile de trecere sînt, obligatoriu, de separare, urmate neapărat de o fază de izolare, apoi una de includere.

Dar Claude Rivière nu este singurul care contestă actualitatea modelului lui Arnold van Gennep, considerându-l imposibil de aplicat la toate riturile de trecere. I se alătură și Max Gluckman, care în lucrarea din anul 1962 (pag.10) arată că: „Schema lui (a lui Arnold van Gennep – n.n.) de trecere a fost un mare pas înainte: dar în cele din urmă și el a capitulat în fața metodelor dominante de demonstrație, căci se pare că și el a simțit că trebuie să arate că procesul riturilor de trecere este universal”. Mai mult de-atât, Max Gluckman (*idem*: 36), după o analiză detaliată, conchide: „[...] consider că ritualurile de acest gen analizate de Van Gennep sunt «incompatibile» cu structura vieții urbane moderne”, deși ele au puterea de a stabili ordinea și de a confirma sau a instaura ierarhia, precum și o forță comunicațională de netăgăduit. Așa cum am afirmat încă de la început, ritul servește drept liant al legăturilor sociale: „Ritul se prezintă ca un spațiu-timp de comunicare (-ări) la mai multe niveluri: a membrilor ritului între ei și ale acestora către alte entități abstracte (trecutul, valori fondatoare) sau reprezentări mitice idealizate” (Pascal Lardellier, 2003: 24). Și pentru că am amintit de comunicarea cu „entități abstracte sau reprezentări mitice idealizate”, Roy Rappaport (1999: 51) ține să menționeze că unii ar putea considera că în cazul riturilor care se desfășoară în solitudine nu este vorba de comunicare, aceasta neavând niciun sens. Totuși, Roy Rappaport consideră că este adecvată folosirea termenului „comunicare” și pentru aceste situații, „deoarece în astfel de ritualuri se presupune că cei care le îndeplinesc simt că de fapt comunică cu ființe spirituale. [...] De fapt, emițătorii mesajelor rituale se află întotdeauna printre cei mai importanți receptori ai lor” (*ibidem*). Roy Rappaport (*in* Mihai Coman, 2008: 65) face și o distincție clară între mesajele transmise de diferite rituri, pentru că ele diferă în funcție de caracteristicile ritului:

Astfel, riturile complexe transmit informații despre întregul ansamblu cultural, prin mesaje care nu sunt codate de performeri, ci precodate de o tradiție socială comun acceptată, ceea ce înseamnă că riturile transmit mesaje canonice. Riturile de interacțiune (protocoale de comunicare, etichete, forme de etalare a persoanei) transmit informații despre starea emițătorului. [...] Mesajele transmise de aceste rituri sunt unele autoreferențiale, care permit comunicarea la nivelul unor microculturi, nu al culturii în ansamblul ei.

Roy Rappaport a reluat de fapt o idee a lui Denis McQuail și Sven Windahl (*in* Ion Drăgan, 2007: 320), pe care a nuanțat-o și a dezvoltat-o: „Mesajul comunicării rituale este, de obicei, latent și ambiguu, depinzând de asocieri și simboluri care nu sunt alese de către participanți, ci puse la dispoziție de cultura respectivă”.

Edmund Ronald Leach, înaintea lui Denis McQuail, Sven Windahl sau Roy Rappaport făcuse câteva observații, pe baza unor studii de caz concrete, despre mesajul transmis în contextul ritualic: „[...] Ceea ce se întâmplă de fapt într-un ritual este că participanții împărtășesc experiențe comunicative prin multe canale senzoriale diferite, în același timp [...]. Este posibil ca «dimensiunile» verbală, muzicală, coregrafică și vizual-estetică să fie componente ale mesajului total” (1976: 41). Mergând mai departe, Claude Rivière (*in* Monique Segré, 2000: 87) face următoarea constatare: „Când e asociat unei ambianțe festive, mesajul ritului poate fi compromis prin procesul de comunicare: muzică, dans, beție”. Conștienți de acest pericol,

trebuie să încercăm să decelăm mesajul comunicării rituale, dincolo de orice obstacole care ar putea apărea. Pentru aceasta, însă, este nevoie de o atenție sporită, întrucât

experiența ritualică nu transmite direct mesaje, mai întâi ea stabilește tacit un context relațional, în cadrul căruia pot fi formulate anumite mesaje care contrastează cu experiența cotidiană. Chiar dacă aceste mesaje pot apărea chiar incompreensibile, obscure ori absurde pentru participanții la ceremonie (adesea și pentru cercetători – n.n.), ele rămân totuși un element crucial. (Michael Houseman, Carlo Severi în Pascal Lardellier, 2003: 73)

În această discuție despre tipurile de mesaje transmise de rituri, considerăm că putem integra și clasificarea propusă de Pascal Lardellier (2003: 40 – 42) pentru contextele comunicaționale în care se poate manifesta ritul. Astfel, el distinge patru contexte: contextul *interpersonal informal*, cu un număr redus de participanți și cadru informal, fiind vorba aici de „reuniunile neprevăzute dintre colegi, luarea mesei între prieteni” (41), acest cadru constituind și baza riturilor goffmaniene de interacțiune; *contextul interpersonal formal*, caracterizat tot printr-un număr redus de indivizi care participă, dar un caracter formal, „un interviu de angajare, o întâlnire de afaceri” (*ibidem*), *contextul social informal*, cu un număr mai mare de participanți și caracter informal: „Poate fi vorba, de exemplu, despre mulțimea prezentă la un concert, despre cele aproximativ cincizeci de persoane care participă la un cocktail” (*ibidem*) și, în sfârșit, *contextul social formal*, la care participă suficient de multe persoane pentru ca schimburile între fiecare din ele să fie imposibile, dar care este caracterizat și de un grad înalt de formalism.

Din perspectiva mesajului și a contextului comunicării putem analiza teoria ritualistă a comunicării dezvoltată de James Carey, așa cum arată și Ion Drăgan (2007: 319):

Îndepărtându-se de modelul «informațional-transportationist» (preocupat numai de transmiterea informației, de crearea unor canale și rețele de transmisie – n.n.), Carey conferă comunicării atribute specifice: rol primordial în construirea culturală, menținerea și reproducerea realității sociale; comunicarea este destinată mai mult să perpetueze roluri, valori, credințe împărtășite în timp, decât să amplifice distribuția spațială a informației.

Mai departe (320), același autor adaugă că „aceste trăsături subliniate de Carey fac din comunicare o ritualitate mai curând ritual-festivă și ritual-culturală decât una de mijloc instrumental și utilitarist.” Dacă prin ceea ce tocmai am afirmat am evidențiat faptul că teoria lui James Carey analizează comunicarea din perspectiva ritualului, sensul fiind comunicare → ritual, alte studii au favorizat studierea ritualului din perspectivă comunicațională, sensul ales fiind ritual → comunicare. Indiferent de sensul analizei, „toate conduc la o perpetuare a legăturii ritualice, pe calea consolidării și a legitimării raporturilor, fie ele instituționale sau interpersonale” (Pascal Lardellier, 2003: 24).

Așadar, ar fi exagerat să spunem că modernitatea marchează în mod definitiv epoca dispariției ritualului ca formă simbolică. Cum acesta are în centrul lui omul și cum omul, la rândul lui, se află în mijlocul unui păienjenis de raporturi pe care le definește și care-l definesc, în continuă evoluție, ritualul nu este decât oglinda sau unul dintre „barometrele” schimbărilor sociale, care evoluează odată cu societatea. Perspectiva fatalistă asupra ritualului nu are temeieri reale, dacă ne gândim, de exemplu, ce ar însemna dispariția, măcar pentru un an, a Crăciunului sau a Anului Nou, care ne ordonează viața nu doar temporal, ci și simbolic. Sau ce ar însemna pentru societatea de astăzi performarea unor ritualuri primitive, care ar fi în deplin dezacord cu epoca noastră, de vreme ce provin din timpuri și constructe sociale revoluate? Fiecare etapă în evoluția omului este marcată prin forme simbolice de un anumit tip, a noastră, după cum am arătat și mai sus, surprinde trecerea de la deritualizarea unor forme considerate la nivel social desuete spre altele noi (unele profane), reritualizate. A spune că societatea de astăzi este golită de formele sale ritualice echivalează cu a o arunca pe un teren sterp, incapabil

să susțină manifestări simbolice, deși este mai mult decât evident că ele fac parte din însăși firea omului.

Bibliografie

- Bell, Catherine. (1997). *Ritual: Perspectives and Dimensions*. New York: Oxford University Press.
- Bial, Henry (ed.). (2004). *The Performance Studies Reader*. London: Routledge.
- Coman, Mihai. (2003). *Mass media, mit și ritual. O perspectivă antropologică*. Iași: Editura Polirom.
- Coman, Mihai. (2008). *Introducere în antropologia culturală. Mitul și ritual*. Iași: Editura Polirom.
- De St. Exupéry, Antoine. (1976). *Le petit prince*. Paris: Gallimard.
- Drăgan, Ion. (2007). *Comunicarea: paradigme și teorii*. București: Editura Rao.
- Gluckman, Max. (1962). « Les rites de passage ». In Gluckman, Max (ed.), *Essays on the Ritual of Social Relations*. Manchester, Eng.: Manchester University Press: 1-52.
- Goffman, Erving. (2005). *Interaction Ritual. Essays in Face-to-Face Behavior*. New Brunswick; N.J.: Aldine Transaction.
- Hughes-Freeland, Felicia (ed.). (1998). *Ritual, Performance, Media*. London: Routledge.
- Jeffrey, Denis. (2003). *Éloge des rituels*. Québec: Presses de l'Université Laval.
- Lardellier, Pascal. (2003). *Teoria legăturii ritualice. Antropologie și comunicare*. București: Editura Tritonic.
- Leach, Edmund Ronald. (1976). *Culture and Communication: the logic by which symbols are connected. An introduction to the use of structuralist analysis in social anthropology*. Cambridge, Eng.; New York: Cambridge University Press.
- Rappaport, Roy. (1999). *Ritual and Religion in the Making of Humanity*. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.
- Schechner, Richard. (1995). *The Future of Ritual: Writings on Culture and Performance*. London: Routledge.
- Segré, Monique. (2000). *Mituri, rituri, simboluri în societatea contemporană*. Timișoara: Editura Amarcord.
- Van Gennep, Arnold. (1996). *Riturile de trecere*. Iași: Editura Polirom.

About the author:

Elena Maftai-Golopenția is a Ph.D. Lecturer at the Technical University of Civil Engineering Bucharest, Department of Foreign Languages and Communication
E-mail: maftai.elena@gmail.com

CERCETAREA CALITATIVĂ ȘI STUDIUL COMUNICĂRII CORPORATISTE

Mălina Gurgu

Abstract: During the last fifteen years a growing number of experts have been pointing out the importance of collaboration between the source and the recipients of corporate communication. Organizations of any type should also try and go beyond “expressing themselves” – as Dominique Wolton (1997) emphasizes (a trend specific to this field until recently), and show their willingness of having real dialogues with the aware publics (shareholders, employees, customers, sponsors, etc.). To help them reach their goals, studying this type of communication using qualitative methods presents several beneficial features which are presented briefly in this article.

Keywords: corporate communication, organizations, qualitative research, qualitative methods

Scurtă prezentare a evoluției metodelor calitative

O privire de ansamblu asupra evoluției metodelor calitative revelează faptul că acestea sunt prezente în disciplinele socioumane din perioadele incipiente ale dezvoltării acestora, precum și relația dintre prestigiul de care s-au bucurat și transformările prin care au trecut dezbaterile epistemologice.

Perioada de debut, pe care Denzin și Lincoln o numesc „tradițională” (2005: 3) se caracterizează prin adevărată o anumită formă de empirism ce postulează experimentarea realității de către cercetător în modul cel mai direct posibil și este influențată de interacționismul simbolic al lui G. H. Mead – acum apare ideea că trebuie ținut cont și dat seamă de perspectivele pe care indivizii le au despre viața lor (Pirès, Rains și Dupart, 1983: 65 și urm., Jodelet, 2004: 174 și urm., Flick, 2009: 17 și urm.).

Ascensiunea metodelor cantitative și a funcționalismului, precum și rivalitatea dintre departamentele de sociologie de la Universitatea din Chicago și Universitatea Columbia vor marca etapa următoare, în care au fost formulate critici la adresa metodelor calitative, ale căror ecouri persistă și astăzi: lipsa de obiectivitate ca o consecință a relației cu subiectivitatea cercetătorului, lipsa de rigoare întrucât cercetările sunt dificil de reprodus, iar tehnicile utilizate nu sunt standardizate, lipsa de caracter științific, întrucât nu permit verificarea ipotezelor și nu pot conduce la generalizări în absența reprezentativității. Adepții metodelor calitative au răspuns cu contraargumente cu o relevanță comparabilă: mai bună adecvare pentru studiul anumitor medii sociale, respectul crescut pentru complexitatea realității în lipsa unor cadre rigide prestabilite, facilitatea percepției în profunzime a fenomenelor sociale, grație apropierii de trăirile individuale.

Deceniul al șaptelea al secolului al XX-lea este sinonim cu etapa modernă sau de aur (Denzin și Lincoln, *op. cit.*: 3), întrucât reemergența interacționismului (prin nume precum Garfinkel) și a studiilor despre devianță schimbă orientarea rigidă, cantitativă, care prelua în studiile de tip sociologic în America și în Europa; acesta este momentul în care metodele calitative cunosc o formalizare salutară și câștigă în rigoare (Jodelet, *op. cit.*: 176).

Perioada „genurilor neclare” (*ibidem*), cu diferite paradigme și metodologii instaurează o „criză de reprezentare” (Denzin și Lincoln, *op. cit.*: 3) caracterizată de o căutare a legitimității teoretice și metodologice și de emergența ideii de complicitate între antropologie și colonialism.

Evoluția a continuat cu noile etnografii experimentale, într-un demers postmodern (Jodelet, *op. cit.*: 176) de căutare a unor noi criterii de evaluare a informațiilor colectate, în așa fel încât cercetătorii să poată prezenta trăirile indivizilor cu care intră în contact în decursul cercetării.

Să menționăm la final etapele identificate de Denzin și Lincoln (*ibidem*): a investigațiilor postexperimentale (1995-2000), a prezentului metodologic contestat (2000-2005) și a viitorului frânt (începută în 2005), în care sunt testate și adoptate noi practici științifice, grija unei descrieri mai precise acestora rămânând, fără doar și poate, un obiectiv de atins într-una dintre edițiile viitoare ale cărții.

Această trecere sumară în revistă a evoluției metodelor de cercetare calitative revelează preocuparea cercetătorilor pentru diferitele orientări epistemologice pe care le consideră capitale față de acest tip de demers științific. De asemenea, este de remarcat persistența diversității de curente teoretice, cu orientări mai mult sau mai puțin divergente. În ciuda acestui fapt, tendința actuală este spre recunoașterea validității acestor metode și o revenire a interesului față de acestea. În fine, să menționăm remarca Denisei Jodelet, care reliefează apariția unor „forme sau variante noi de tehnici, ca urmare a abandonării unei atitudini empiriste sau pozitivistice extreme (în sociologie, de exemplu, unde faptele sociale nu mai sunt tratate ca niște lucruri, așa cum preconiza Durkheim)” (*op. cit.*: 177).

Folosirea abordării calitative în studierea comunicării corporatiste

Vom consacra prima parte a acestei secțiuni a lucrării noastre noțiunii de comunicare corporatistă, ce descrie astăzi o varietate de funcții manageriale aflate în legătură cu comunicare internă și externă a organizațiilor (Goodman, 2004: 200). În funcție de natura acestora din urmă, comunicarea corporatistă poate acoperi următoarele domenii: relații publice, relațiile cu diferiți actori precum investitorii, angajații, comunitatea, mass media, sindicatele, guvernul, comunicare tehnică, formarea și dezvoltarea personală a angajaților, comunicarea de marketing, sau comunicarea managerială. De asemenea, mai pot fi incluse aici și comunicarea de criză și publicitatea. Toate aceste tipuri de comunicare depind astăzi de evoluția tehnologică (de exemplu, Internet) și sunt considerate a fi instrumente strategice pentru obținerea de avantaje competitive. Rezultatele unor studii efectuate asupra importanței acordate comunicării de către diferitele organizații (măsurate, printre altele, în raport cu bugetele prevăzute pentru acest aspect al activității lor) arată că ea constituie o preocupare constantă a mediilor manageriale, interesate în cel mai înalt grad de percepția imaginii organizației de către diferitele publicuri.

Comunicarea corporatistă este asociată managementului – literatura de specialitate în limba engleză integrează diferitele tipuri de comunicare a unei organizații în categoria de *managed communication*¹ – iar managementul este asociat conceptului de control. Până recent, era reliefat demersul comunicatorilor profesioniști de a stabili publicuri țintă, de a planifica mesajele, de a crea strategii cu scopul de a construi imaginea organizațiilor. Astfel, relațiile publice și marketingul au fost privite ca preluând controlul informației și folosind-o în mod persuasiv pentru a atinge obiectivele organizațiilor (Daymon și Holloway, 2011: 10). Însă organizațiile și-au schimbat recent politica dinspre control spre coordonare, care are drept consecință flexibilizarea mecanismelor de funcționare și o importanță crescută acordată creării și menținerii relațiilor. În acest context, comunicatorii și-au îndreptat atenția către dialog și colaborare, către „comunicarea *cu* oamenii decât *către* publicuri” (*ibidem*) și au înțeles că

---

¹ Dintre numeroasele titluri apărute referitoare la acest subiect, menționăm, în afara volumului editat de Sandra Oliver și listat printre referințele acestei lucrări, Ledingham, John and Stephen Bruning (ed.). (2002). *Public Relations As Relationship Management: A Relational Approach To the Study and Practice of Public Relations*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, sau Larissa Grunig, James Grunig and David Dozier. (2002). *Excellent Public Relations and Effective Organizations: A Study of Communication Management in Three Countries*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.

pentru organizații nu este de ajuns să-și afirme o anumită identitate, dacă nu au luat cunoștință despre opiniile celor cu care vor să comunice și dacă acestea nu au fost evaluate.

La acestea se adaugă consecințele globalizării și evoluția tehnică a mijloacelor de comunicare, în special a Internetului, care pune organizațiile față în față cu publicuri din diverse zone ale lumii, diferite din punct de vedere cultural față de cele pe care le aveau în vedere în trecut. Pentru a stabili un dialog autentic, este necesară practicarea unei ascultări active², care să ofere o dimensiune cât mai apropiată de realitate a percepțiilor și valorilor celorlalți. Această ascultare activă presupune, de exemplu, și colectarea de informații despre consumatori și grupuri de lobby, dar mai ales interacțiunea cu aceștia pentru a afla care le sunt opiniile, motivațiile, așteptările și experiențele, ce li se pare important, relevant etc. De asemenea, se întregesc o deschidere și o acceptare a faptului că ceilalți pot avea o altă viziune asupra aceluiași lucru, atitudine ce constituie un start promițător în demersul de a angaja dialoguri colaborative cu aceștia.

După cum vom arăta în cele ce urmează, studiul acestei laturi a vieții organizaționale are la îndemână metodele calitative de cercetare, acestea prezentând caracteristici care le recomandă pentru demersuri în acest domeniu – asocierea cu natura subiectivă a realității sociale le dă posibilitatea de a furniza perspective ce aparțin membrilor publicurilor studiate. Așa se explică complexitatea acestui tip de metode, revelată și în definiția, nu mai puțin complexă, propusă de Denzin și Lincoln

Qualitative research is a situated activity that locates the observer in the world. It consists of a set of interpretive, material practices that make the world visible. These practices transform the world, they turn the world into a series of representations, including field notes, interviews, conversations, photographs, recordings, and memos to the self. At this level, qualitative research involves an interpretive, naturalistic approach to the world. This means that qualitative researchers study things in their natural settings, attempting to make sense of, or interpret, phenomena in terms of the meaning people bring to them. (op. cit.: 3)

Metodele calitative sunt asociate cu o viziune interpretativă a lumii, care își propune, în opinia lui Deacon *et al.* (1999) să exploreze modul în care indivizii construiesc sensul lumii sociale în care trăiesc și în care exprimă acest sens cu ajutorul limbajului, sunetelor, imaginii, stilului personal și al ritualurilor sociale. Astfel, cercetătorii acordă prioritate studiului intențiilor, motivațiilor sau experiențelor subiective ale indivizilor – cu alte cuvinte, ei sunt interesați să înțeleagă realitatea socială din punctul de vedere al celor care o trăiesc. Daymon și Holloway evidențiază de altfel și importanța constructivismului social, care consideră că realitatea în care trăim este construită în timp prin comunicare, prin interacțiuni cu cei din jurul nostru și prin istorii comune (*op. cit.*: 4).

Apărătorii demersului calitativ subliniază posibilitatea pe care o oferă acesta de a ajunge la o viziune „holistică, naturală și dinamică” a fenomenelor abordate (Jodelet, *op. cit.*: 178), dar în prezența unui aparat teoretic menit să selecționeze acele date, acele elemente către care trebuie să se îndrepte atenția cercetătorului. În ceea ce privește aspectul holistic, acesta decurge din faptul că nu se pot cerceta numai acțiunile și reprezentările sociale, ci trebuie avut în vedere contextul în care ele se încadrează. Astfel, faptele umane sunt considerate „niște totalități ce nu pot fi explicate”, ceea ce conduce și la aspectul global al unei cercetări calitative, întrucât aceasta trebuie să se atașeze „ansamblului dimensiunilor ce caracterizează un fenomen” (*ibidem*). În consecință, nu se poate vorbi despre situații alcătuite din variabile (independente sau nu) și nici despre relația de cauzalitate lineară dintre acestea. Diferitele tipuri de cercetări menționate de autoarea citată relevă existența unor dimensiuni „noționale, normative, experiențiale și afective” (*op. cit.*: 179), între care se stabilește o interacțiune puternică, precum și faptul că în multe situații nu se pot izola factori decisivi ce influențează comportamentele

² Aceasta este echivalența pe care o propunem în limba română pentru ceea ce autoarele numesc “*being mindful*”.

studiate. În fine, să amintim și că unele dintre faptele sociale prezintă o complexitate atât de avansată, încât numai folosirea metodelor calitative poate da seamă de caracteristicile sociale, psihologice, ecologice etc. ale obiectului de studiu.

Studierea evoluției societăților contemporane, caracterizată de schimbări importante și de fragmentare socială și culturală, poate beneficia mai cu seamă din utilizarea metodelor calitative, întrucât acestea, prin particularitatea lor, facilitează revelarea specificităților diferitelor grupuri, apartenențe sociale, pot da seamă de varietatea de stiluri și moduri de viață, precum și de existența unor situații și condiții de trai; nu în ultimul rând, ele pot revela ceea ce Denise Jodelet numește „singularitatea devenirii ulterioare” (*op. cit.*: 182). La ora actuală, realitatea nu mai prezintă acea stabilitate din trecut care îi permitea cercetătorului să pornească de la teorii și ipoteze ce trebuiau testate, respectiv verificate. Abordarea calitativă este cea care poate, „prin deschiderea către celălalt” (*ibidem*), scoate la lumină unele „fenomene emergente datorate mobilității sociale, pluralismelor (culturale, ideologice, religioase etc.) estompării frontierelor, influențelor noilor tehnologii, mass media etc.” precum și a caracterului dinamic al „fenomenelor înscrise în contexte și momente istorice diverse”, generator al unei diversități de perspective din partea celor implicați.

În ceea ce privește poziția cercetătorului, se disting două aspecte importante. Pornind de la ideea acceptată că datele sunt construite de către cercetător în decursul interacțiunii cu mediul studiat, este evidentă absența neutralității acestuia cu privire la elementele care îl interesează față de respectarea cadrului teoretic după care se ghidează în cercetare. Pe de altă parte, el trebuie să se poată distanța de orice preocupări sau prejudecăți care l-ar putea împiedica să pătrundă fenomenele observate, după cum sublinia în 1922 Malinowski³, evocat de Jodelet (*op. cit.*, p. 183). Rolul chestiunilor teoretice este deci de orientare a privirii și de a-l ajuta în „a spune ceva valabil în legătură cu ceea ce observă” (*ibidem*). În același timp, el este influențat de faptul că intră în interacțiune cu cei pe care îi studiază, ceea ce a condus, în unele orientări antropologice contemporane, la o examinare excesivă a raportului dintre cercetător și terenul pe care-l studiază, sau cu dificultățile întâlnite.

Din literatura de specialitate ar rezulta cinci aspecte fundamentale referitoare la relația cercetătorului cu demersul său și cu obiectul cunoașterii. În primul rând, cercetătorul, interacționând cu subiecții ce participă la cercetare, construiește împreună cu aceștia cunoștințele vizate de demersul științific. În al doilea rând, cercetătorul nu este chemat să alcătuiască un portret sau o fotografie a fenomenului la un moment dat, fără niciun interes legat de sensul evenimentelor și al relațiilor dintre actori. Ilustrarea celui de-al treilea aspect, referitor la receptivitatea, permeabilitatea și sensibilitatea cercetătorului a fost făcută de etnopsihiatrul Georges Devereux prin comparație cu o experiență a fizicianului Niels Bohr, care analiza un obiect cu ajutorul unui baston și care arăta că dacă bastonul este ținut strâns în mână el nu poate comunica multe informații despre obiect, pe câtă vreme o priză lejeră ne poate ajuta să-i simțim toate asperitățile și sinuozitățile – Devereux consideră că cele două moduri de a ține bastonul sunt paradigma oricărei experiențe și observații în știința comportamentului și au drept consecință două tipuri de cunoaștere a obiectului studiat: distantă, respectiv apropiată⁴ (*apud* Jodelet, *op. cit.*: 184). „Aculturația inversă” (evidențiată de François Laplantine⁵, *apud* Jodelet, *op. cit.*: 184) este procesul pe care îl suferă cercetătorul în raport cu sine atunci când își urmărește scopul de a integra modul de acțiune, de gândire etc. al celor pe care îi studiază – pe scurt, este vorba de celebra intrare în pielea interlocutorilor, de integrarea în categoriile de limbaj și de gândire ale acestora pentru a pătrunde sensul comportamentelor acestora. În sfârșit, în abordarea calitativă se impune o atitudine reflexivă, care permite revenirea asupra

³ Malinowski, Bronislaw. (1922). *Les argonautes du Pacifique occidental*. Paris: Gallimard.

⁴ Devereux, Georges. (1980). *De l'angoisse à la méthode*. Paris: Flammarion.

⁵ Laplantine, François. (1996). *La description ethnographique*. Paris: Nathan.

operațiunilor întreprinse, asupra procedeelelor selectate, cu scopul evaluării modului în care s-a desfășurat cercetarea față de obiectivele acesteia și constrângerile impuse de context. (*idem*: 185).

Care este, în aceste condiții, relevanța cercetării calitative pentru studierea comunicării corporatiste? După cum arată Daymon și Holloway (*op. cit.*: 12, 13), practicarea ascultării active, încercarea cercetătorului de a „intra în pielea” indivizilor cu care interacționează este esențială, întrucât comunicarea reală, indiferent dacă este de natură corporatistă sau nu, presupune întotdeauna deschiderea spre celălalt, dorința de a pune în comun experiențe, valori etc. Această orientare a apărut după ce, în trecut, responsabilii cu comunicarea corporatistă evitau ideea de a intra în contact direct cu beneficiarii acestei comunicări sau de a lua parte la viața acestora, întrucât viziunea dominantă era aceea că trebuie lăsate cifrele să vorbească, și că un demers calitativ era potrivit numai pentru faza incipientă a cercetării, cu scopuri de explorare. Multă vreme, atenția se îndrepta către referințele prezente în mesaje, efectele acestora, fără să se examineze natura acestora și cum reușesc ele să creeze realități sociale pentru public. În plus, au fost ignorate și contextele în care erau create mesajele și sensurile lor. Schimbarea spre etapa actuală s-a produs o dată cu apariția voinței specialiștilor din domeniu de a crea un dialog colaborativ cu publicul și de a pătrunde la nivelele microsociale, cu scopul de a înțelege modul în care indivizii integrează mesajele diferitelor companii în viața personală.

Nu am putea considera complet demersul nostru dacă nu am aminti și reproșurile care sunt aduse acestor metode. În primul rând gradul crescut de subiectivitate – cu toate acestea, să amintim că tocmai subiectivitatea este obiectivul propus, de vreme ce sunt căutate punctele de vedere ale participanților. Apoi, este reliefată dificultatea, dacă nu imposibilitatea de a reproduce cercetarea, întrucât „principalul instrument de cercetare este chiar cercetătorul” (*idem*: 7), iar contraargumentul fiind că nici nu ar exista vreun interes în replicare, cercetătorii angajându-se mai degrabă în asigurarea integrității rezultatelor. O altă problemă rezidă și în imposibilitatea de a generaliza aceste rezultate, întrucât studiile de acest tip nu sunt reprezentative pentru o populație numeroasă, ceea ce nu îi împiedică pe detractori să pretindă că ele ajung la concluzii prea restrânse; există totuși un avantaj în acest aspect, faptul că se pot alcătui descrieri amănunțite despre anumite grupuri de indivizi și, în plus, se pot face generalizări pe baze teoretice. În sfârșit, metodele calitative nu au transparența oferită de cele cantitative, mai precis cercetătorii nu sunt suficient de expliciți referitor la procedurile pe care le-au urmat, precum și la modul de analiză și interpretare a datelor.

Ne propunem să consacram partea următoare a articolului nostru prezentării unora dintre abordările calitative pe care literatura consultată le recomandă ca fiind potrivite pentru studiul comunicării corporatiste. Fără doar și poate, lista nu este exhaustivă, după cum nici domeniul de interes nu se numără printre cele mai simple și, nu în ultimul rând, ea poate fi ajustată în funcție de creativitatea cercetătorului, de scopurile urmărite sau chiar de descoperirile pe care le face în timpul cercetării însăși.

Studiile de caz nu sunt o abordare esențial calitativă, comentează Robert E. Stake (2005: 443), întrucât nu constituie o alegere metodologică, ci o alegere referitoare la ce trebuie studiat. În ceea ce privește studiul comunicării corporatiste, ele sunt asociate cu cercetarea intensivă a unei campanii sau sa unei organizații. Cu toate că sensul care le este acordat se suprapune cu cel al altor tipuri de cercetare, în special cu etnografia, Daymon și Holloway argumentează că ele diferă de acestea datorită specificului de focalizare în profunzime asupra cazului studiat, considerat ca un obiect de interes în toată puterea cuvântului (*op. cit.*: 105). Dorim să menționăm aici o precizare terminologică făcută de Stake (*ibidem*), care remarcă faptul că nu toți cercetătorii numesc acest tip de cercetare „studiu de caz” și că “*the name ,case study’ is emphasized by some of us because it draws attention to the question of what specially can be learned about a single case*”.

Studiul de caz permite colectarea de informații detaliate și dintr-o multitudine de puncte de vedere despre unul sau un număr foarte limitat de cazuri. Astfel, un studiu de caz bine realizat poate evidenția numeroșii factori care influențează comunicarea corporatistă într-un anumit cadru, dă seamă de acele elemente care o fac unică și încearcă să singularizeze acele idei care pot avea o relevanță mai largă decât pentru cazul/cazurile respective (Daymon și Holloway, *op. cit.*: 106). Foarte importante în planificarea acestui tip de cercetare sunt criteriile de selecție a cazului, Silverman (2005: 125) sugerând că acestea trebuie să fie în relație cu cadrul care va fi studiat, elementele sau procesele pe care se concentrează studiul, sau cu posibilitățile de generalizare pe care le-ar putea avea rezultatele acestuia.

Grounded theory sau teoria întemeiată este clasificată de Septimiu Chelcea (2004: 41) ca făcând parte din categoria metodologiilor (definită de același autor ca „știința metodelor” (*idem*: 32)) și este folosită în combinație cu alte abordări calitative. Este un demers reflexiv care presupune derivarea unei teorii din date colectate și analizate în chiar procesul cercetării. Autorii care s-au aplecat asupra descrierii acestei teorii sunt de acord că ceea ce o diferențiază față de celelalte demersuri calitative sunt următoarele caracteristici: în primul rând, cercetătorii urmează proceduri sistematice, analitice în cele mai multe dintre versiunile sale – teoria întemeiată este mai structurată în aspectul de colectare și analiză de date decât celelalte forme de cercetare calitativă, chiar dacă strategiile folosite sunt similare; în al doilea rând, la începutul demersului se au în vedere cât mai puține presupoziii posibile, iar teoriile preexistente sunt evitate, în așa fel încât atenția să se concentreze pe descoperirea noii teorii; în al treilea rând, scopul este mai puțin descrierea, cât conceptualizarea, dată fiind căutarea de noi teorii (*idem*: 42, Daymon și Holloway, *op. cit.*: 117 și urm., Charmaz, 2005: 507 și urm.). Nu în ultimul rând, să amintim faptul că *grounded theory* desemnează nu numai demersul de cercetare, dar și rezultatul său; cu toate acestea, cea mai mare frecvență de utilizare o înregistrează primul sens (Charmaz, *op. cit.*: 507). Teoria întemeiată este utilă în situații unde se cunosc puține aspecte ale unui subiect sau fenomen anumit, sau în cazuri în care este nevoie de o abordare nouă referitoare la un cadru cunoscut. Experiența a dovedit că este în mod special adecvată studiilor ce își propun să descopere teorii legate de obiceiurile și convingerile clienților sau angajaților organizațiilor (Daymon și Holloway, *op. cit.*: p. 118). De asemenea, trebuie menționat faptul că acest tip de studiu calitativ poate fi folosit și pentru modificarea unor teorii deja existente – de exemplu, un cercetător își poate dezvolta propria teorie, sau pe aceea a altuia, reanalizând date deja colectate la o dată ulterioară pe baza unei grile de analiză și interpretare diferită. În mod tradițional, colectarea datelor se face pe baza observării evenimentelor sau din studiul documentelor de cele mai diverse tipuri (însemnări, scrisori, publicații periodice, narațiuni etc.). Practica recentă include și interviurile, dat fiind scopul teoriei întemeiate de a capta cunoștințe ce rezultă din povestirile intervievaților (*idem*: 122). De asemenea, se utilizează ceea ce se numește eșantionare teoretică, ce presupune selectarea de idei semnificative pentru viitoarea teorie; particularitatea acestui demers este faptul că, spre deosebire de celelalte tipuri de eșantionare, care sunt efectuate înaintea cercetării, el continuă pe tot parcursul acesteia. Pentru a fi credibilă, teoria rezultată trebuie să aibă puterea de a explica, arătând conexiunile între categorii și să prezinte caracteristici distincte. Sunt produse două tipuri de teorii, potrivit lui Glaser și Strauss: teoriile nominale rezultă din studierea unei situații sociale concrete – de exemplu, în cazul comunicării corporatiste poate fi vorba despre managementul relațiilor cu clienții, relațiile între genuri, comunicarea pe Internet, sau a unui anumit context, cum ar fi o agenție de relații publice, sau departamentul de marketing al unei firme etc. și au drept caracteristică faptul că se aplică situației sau contextului studiat, de unde și limitarea lor. Teoriile formale sunt dezvoltate din teoriile nominale, deci generate din studierea mai multor situații sau contexte și au un grad mai ridicat de generalitate și aplicabilitate – putem aici furniza ca exemple teoria sistemelor, teoria culturii organizaționale. Este de la sine înțeles că aceste teorii rezultă în urma unor proiecte de cercetare de anvergură (*idem*: 126).

Poate unele dintre cele mai vechi abordări calitative, studiile etnografice cunosc o turnură orientativă decisivă în momentul în care, după studiul popoarelor considerate primitive, a fost recunoscută necesitatea studierii societății vestice din care proveneau cercetătorii. Se înregistrează o lipsă de consens în ceea ce privește definiția acestui demers de cercetare, el fiind uneori folosit în mod greșit pentru a desemna întreaga baterie de metode calitative (Chelcea, *op. cit.*: 44, Daymon și Holloway, *op. cit.*: 129). Rădăcinile antropologice ale etnografiei se regăsesc în faptul că aceasta pleacă de la cultură drept concept organizator și, în consecință, propune o combinație de tactici observaționale, de interviu și de analiză de documente pentru a înregistra comportamentele și comunicarea dintre indivizi în anumite contexte sociale. Literatura de specialitate este de acord că ceea ce distinge etnografia de celelalte metode calitative este accentul pus pe cultură și pe particularitățile indivizilor, mai precis pe ceea ce caracterizează un grup de oameni și ce îi diferențiază de ceilalți. Astfel, analiza etnografică a comunicării în organizații își propune să reveleze structuri de sens în contextul respectiv, să facă o sinteză a realității grupului care îl caracterizează și îl deosebește de altele. Cu toate acestea, studiile etnografice nu se mărginesc la munca de teren, o importanță capitală o are și raportarea scrisă despre grupul studiat, unde trebuie să se regăsească o caracterizare „*thick*”, după recomandarea lui Clifford Geertz⁶ (*apud* Denzin și Lincoln, *op. cit.*: 17), care merge dincolo de simpla înregistrare a ceea ce fac participanții – este o descriere densă și detaliată a experiențelor, a relațiilor sociale care îi unesc pe aceștia.

În același timp filosofie și abordare metodologică calitativă, fenomenologia își propune să exploreze punctul de vedere subiectiv al actorilor individuali, acest tip de percepție construind realitatea socială, care astfel își pierde unicitatea și obiectivitatea (postulată de abordările obiectiviste), rezultând o multitudine de realități – eventual, în număr egal cu cel al perspectivelor (conform lui John Hewitt⁷, *apud* Chelcea, *op. cit.*: 45). Ca abordare de cercetare calitativă, se bazează pe sociologia fenomenologică, este folosită în special în psihologie și sociologie și are avantajul că oferă înțelegerea cauzei care determină faptul că indivizii experimentează viața într-un fel sau într-altul. În același timp, acest tip de abordare permite nu numai accesul la perspectivele participanților, dar și un mod de a percepe sistemul de construire a sensului dezvoltat de-a lungul timpului de către aceștia, care condiționează reacțiile și răspunsurile lor la evenimente și experiențe. Acest scop nu poate fi atins, fără doar și poate, dacă cercetătorul nu se poate distanța de propriile perspective și prejudecăți (Daymon și Holloway, *op. cit.*: 146). Studiile fenomenologice se concentrează asupra analizelor grupurilor /organizațiilor, precum și a unor fenomene de tipul comunicării, evoluției sistemului de credințe și valori, cunoașterii socială comună, integrării microsociale și alienării, identității sociale (Chelcea, *op. cit.*: 46). Direcțiile asociate sociologiei fenomenologice sunt multiple: construirea socială a realității, dramaturgia socială, etnometodologia, sociologia reflexivă, interacționismul simbolic, perspectivele postmoderne (*ibidem*). În cadrul acestor abordări au fost dezvoltate mai multe metode de cercetare; metoda euristică postulează necesitatea experienței personale a cercetătorului în analiza fenomenului studiat, ceea ce presupune că acesta trebuie să procedeze la o integrare introspectivă, pentru a analiza nivelul propriei experiențe. Drept urmare, cercetătorul trebuie să experimenteze mai întâi fenomenul studiat, după care poate trece la interviuarea subiecților (considerați co-cercetători). Analiza intențională se concentrează, după cum o sugerează și numele său, în reliefaarea intențiilor realizărilor umane. Intenția este văzută ca prezentând două aspecte: legată de scopurile declarate și implicită, cu consecințe asupra comportamentelor și preferințelor indivizilor. Interesant este de menționat faptul că nu numai acestora din urmă li se atribuie intenții, ci și artefactelor (*idem*: 47). Cercetătorii consideră importantă pătrunderea dincolo de suprafață și de asigurarea accesului

⁶ Geertz, Clifford. (1973). *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books.

⁷ Hewitt, John. (1976). *Self and Society: A Symbolic Interactionist Social Psychology*. Boston: Allyn and Bacon.

către adevărata natură a lucrurilor studiate. În același timp, este crucială dezvoltarea unei empatii care să permită o privire asupra acestora din perspectiva participanților. Odată atins acest stadiu, concentrarea trebuie să se facă asupra acelor caracteristici esențiale ale fenomenului care se dovedesc constante, în timp ce toate acele elemente neesențiale care depind de mediul înconjurător și de circumstanțe trebuie ignorate (Daymon și Holloway, *op. cit.*: 151).

Analiza discursului este o arie de investigație științifică interdisciplinară de tip calitativ ce consideră limbajul/discursul nu numai ca pe un simplu instrument de vehiculare a unui sens, ci și o strategie folosită de emițător pentru a crea un anumit efect. Astfel, textele sociale (sau discursul) sunt presupuse a nu fi o reflectare a lumii, ci de a construi o versiune a acesteia⁸ și, în consecință, de a avea implicații sociale și politice. Această direcție de studiu și-a croit drum în domeniul comunicării corporatiste în ultimul deceniu al secolului al XX-lea (*idem*, p. 141), după ce a fost modelată de viziunea unor gânditori precum Michel Foucault, Norman Fairclough sau Teun van Dijk. Ideea de plecare este aceea că discursul nu poate fi disociat de contextul social în care este produs, de aceea este interesant de urmărit trei direcții în cercetare: în primul rând, forma și conținutul limbajului folosit, apoi modul în care emițătorul folosește limbajul pentru a comunica idei și convingeri și, în fine, factorii instituționali și organizaționali contingenți discursului și modul în care aceștia l-ar putea modela/influența. Astfel, analiza discursului trece dincolo de examinarea textului pentru a explora „cine folosește limbajul, cum, de ce și când” (van Dijk, 1997: 2). Analistii se declară interesați mai degrabă de limbajul în sine decât de indivizii care îl produc, de aceea succesul unui astfel de studiu nu depinde mărimea eșantionului selectat – câteva documente sau transcrieri de conversații pot dezvălui un număr important de modele lingvistice. Spre deosebire de interviurile folosite în alte tipuri de abordări calitative, cele din cadrul analizei discursului sunt presupuse a oferi informații despre cum este construită comunicarea și care sunt scopurile care sunt atinse prin intermediul acesteia. Astfel, participanții sunt încurajați de către cercetător, care ia parte la conversație, să se exprime în limbajul lor de zi cu zi, pe care îl folosesc în afara situației de comunicare construită de interviu. Apoi, datele colectate sunt analizate în așa fel încât să poată fi identificate ceea ce Potter și Wetherell⁹ (*apud* Daymon și Holloway, *op. cit.*: 143) numesc „repertorii interpretative”, adică bucăți mari de text care arată sistemul de valori/credințe/convingeri care-i ghidează pe locutori. De asemenea, nu este relevantă precizia cu care aceștia descriu faptele/evenimentele respective, nici dacă ei distorsionează sau nu realitatea, în schimb este importantă înțelegerea modului în care ei folosesc discursul pentru a construi propria versiune despre lume. În același timp, aspectele retorice ale discursului nu sunt nici ele de neglijat, întrucât ele pot furniza informații despre cum sunt construite argumentele, care dau măsura valorilor personale care stau la baza lor.

Încheiere

Ne-am propus în prezenta lucrare să ilustrăm în linii generale modul în care caracteristicile cercetării calitative pot fi folosite în studiul comunicării corporatiste, în așa fel încât organizațiile să poată construi un demers de comunicare normativă (Wolton, *op. cit.*) cu publicurile ale căror comportamente le pot influența deciziile și evoluția.

Esențială este propensiunea spre studierea discursului mai degrabă decât a cifrelor, chiar dacă acestea din urmă nu sunt total desconsiderate, întrucât dau seamă de frecvența cu apar cuvinte, construcții, referiri etc. Cercetătorul este implicat în mod direct în cercetare, alături de

⁸ A se vedea în acest sens titlul celebrei cărți a lui John Austin care postula valoarea performativă a limbajului: (1962). *How To Do Things With Words*. Oxford: Clarendon Press.

⁹ Potter, Jonathan and Margaret Wetherell. (1987). *Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and Behaviour*. Londra: Sage.

respondenții săi și își propune să exploreze viziunea subiectivă a acestora asupra fenomenului cercetat. De aceea, studiile pătrund cât mai profund în cercetarea fenomenului și oferă o viziune holistică asupra acestuia, întrucât își îndreaptă atenția asupra relațiilor dintre activitățile, experiențele, valorile respondenților. Foarte importantă este și abordarea holistică, atenția cercetătorului îndreptându-se către o mare diversitate de activități interconectate, experiențe, credințe și convingeri și valori ale indivizilor – consecința este alcătuirea unei imagini complexe ce dă seamă de multiplicitatea dimensiunilor și a relațiilor din contextul descris. De asemenea, chiar dacă la pornire cercetătorul are o listă de obiective de atins, el păstrează o atitudine flexibilă de-a lungul cercetării, pentru a putea explora și căi noi de investigație, ce pot apărea pe măsură ce participanții își dezvăluie viziunile asupra subiectului și interesele personale.

În consecință, viziunea interpretativă asupra lumii studiate și accesul pe care îl facilitează la diferitele perspective subiective ale indivizilor prezintă un interes deosebit pentru cercetarea corporatistă, ai cărui specialiști sunt chemați să construiască imaginea organizațiilor în funcție și de așteptările membrilor publicurilor respective.

Bibliografie

- Bryman, Alan. (2004). "Quantitative and Qualitative Research. Further Reflection on Their Integration". In Clive Seale (ed.). *Social Research Methods: A Reader*. London: Routledge: 14-26.
- Charmaz, Kathy. (2005). "Grounded Theory in the 21st Century". In Norman Denzin and Yvonna Lincoln (eds.) *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, 3rd edition. London: Sage: 507-535.
- Chelcea, Septimiu. (2004). *Inițiere în cercetarea sociologică*. București: comunicare.ro.
- Daymon, Christine and Immy Holloway. (2011). *Qualitative Research Methods in Public Relations and Marketing Communications*, 2nd edition. London: Routledge.
- Deacon, David et al. (1999). *Researching Communications: A Practical Guide to Methods in Media and Cultural Analysis*. London: Arnold.
- Denzin, Norman and Yvonna Lincoln. (2005). "Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research". In Norman Denzin and Yvonna Lincoln (eds.) *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, 3rd edition. London: Sage: 1-32.
- Flick, Uwe. (2009). *An Introduction to Qualitative Research*, 4th edition. London: Sage.
- Goodman, Michael. (2004). "Today's Corporate Communication Function". In Sandra Oliver (ed.). *Handbook of Corporate Communication and Public Relations: Pure and Applied*, London: Routledge: 200-226.
- Jodelet, Denise. (2003). „Privire generală asupra metodologiilor calitative”. In Serge Moscovici și Fabrice Buschini (coord.). *Metodologia științelor socioumane*. Iași: Polirom: 173-200.
- Lee, Thomas. (1999). *Using Qualitative Methods in Organizational Research*. London: Sage.
- Mărginean, Ioan. (2000). *Proiectarea cercetării sociologice*. Iași: Polirom.
- Pirès, Alvaro, Prudence Rains et Jean Poupart. (1983). « Les méthodes qualitatives et la sociologie américaine ». *In Déviance et société* (7) 1: 63-91.
- Stake, Robert. (2005). "Qualitative Case Studies". In Norman Denzin and Yvonna Lincoln (eds.) *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, 3rd edition. London: Sage: 443-466.
- Silverman, David. (2005). *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*, 2nd edition. London: Sage.
- Touraine, Alain. (2007). „Metodele sociologiei”. In Serge Moscovici și Fabrice Buschini (coord.). *Metodologia științelor socioumane*. Iași: Polirom: 141-171.
- van Dijk, Teun. (1997). "The Study of Discourse". In Teun van Dijk (ed.) *Discourse as Structure and Process*, vol. 1. London: Sage: 1-34.
- Wolton, Dominique. (1997). *Penser la communication*. Paris: Flammarion.

About the author:

Mălina Gurgu is a Teaching Assistant at the Technical University of Civil Engineering Bucharest, Department of Foreign Languages and Communication

E-mail: malina.gurgu@utcb.ro

THE WOMAN, FEMINISM AND FEMINITY IN THE SHORT PROSE OF HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU AND THE THEME OF NATURE IN THE PSYCHOLOGICAL FRAGMENT *THE SEA*

Mihaela Stanciu

Compendio: El presente artículo sigue la correlación entre la ideología femenina y el motivo de la naturaleza, que está empleado especialmente en la prosa incipiente de Hortensia Papadat-Bengescu. Empezándose sobre el marco natural, representado especialmente por prado, arroyo, montaña o mar, llegándose a la percepción de éstos como refugio para la soledad e inseguridad. La naturaleza se convierte en un soporte para el alma femenina que revela los pensamientos, las vivencias, las aspiraciones, las desilusiones y los sueños mediante unas cartas. Este artículo subraya el hecho de que la confesión de la protagonista femenina del fragmento psicológico “Marea” tiene hondos ecos en la correspondencia de vida particular de la escritora, y su prosa subjetiva inclina la balanza hacia una forma de diario.

Palabras clave: ideología femenina, natura, El Mar, prosa subjetiva, diario

Introduction

This article discusses some of the themes used in the author’s subjective works. The purpose of this study is to demonstrate that the early prose of Hortensia Papadat-Bengescu represents an act of analysis, a confession of what feminism and femininity are.

General Guide Marks in Hortensia Papadat-Bengescu’s Short Prose

Hortensia Papadat-Bengescu is, undoubtedly, a writer that imposed herself in an age in which writing belonged to men. She is the one that writes even if she doesn’t have “a separate room”¹ or the cultural environment that she would wish for. She writes an “eminently feminine” literature, as Garabet Ibrăileanu used to say and as she herself asserts through the voice of one of her characters: “The study of women always seemed to me more interesting than that of men, because in a man’s case you go round the actions and actions are seldom interesting, while a woman has a rich stock of spiritual material, in search of which you can go on an adventurous research, full of surprise” (Papadat-Bengescu 1972, 88). Besides, the concept of feminine literature materializes together with the publishing of her short prose. Therefore, we no longer talk about “literature for women, about women, with women, but about the substantial and emotional development of a ‘feminine ideology’ ”² (Ursa 2010, 87). In Hortensia’s short prose, Nature makes us think of the handkerchief that Herta Müller mentioned in the presentation held on receiving the Nobel Prize for Literature, as in the psychological fragment *The Sea* the role of the handkerchief is played by the Nature that gives balance, safety, hope and fulfillment to the feminine character.

The letters from Hortensia Papadat-Bengescu’s short prose are true confessions, extensive documents of the feminine soul because they discreetly unveil how a woman reacts, how she thinks and who she actually is. So, there is a connection between the early prose of Hortensia Papadat-Bengescu and her correspondence, as any of her letters is an act of analysis, a confession or an exclamation of joy. What is interesting is the fact that the writer Hortensia makes her apprenticeship through correspondence so that, when she starts publishing, her prose tends to take the form of a journal.

¹ Virginia Woolf believed that, in order to write properly, a woman needs a separate room which she can lock.

² Simona Popescu in the volume coordinated by Mihaela Ursa

Her first works are pure spiritual documents that most of the times defy the logic of a literary construction. So the author swings between the epistolary and the fictional style and places herself in the background, cutting up her characters from her own life. Sometimes there are correspondences between the letters from the short prose and those from real life. When she feels lonely, Hortensia confesses to G. Ibrăileanu: “I sometimes take from letters joys that others do not need because they take them from the environment in which they live or because they are self-sufficient. I’m used to being lonely. It is one of my great delights.” (Papadat-Bengescu, 1966: 33)

The woman from the book *Deep Waters* is just like Hortensia Papadat-Bengescu – the human being; sometimes she writes, sometimes she dreams or simply she loves nature. According to her own confession, her biography merges into that of her works. “Ever since I had a consciousness, I dedicated myself to the idea of being myself, indestructibly a double essence.” (Viola Vancea, 1976: 28)

The Theme of Nature in the Psychological Fragment *The Sea*

The psychological fragment *The Sea* invokes letters as a form of confession, of *saying out loud* your thoughts. Actions are replaced mostly by the psychological view, by thoughts, by soul, by meditation on life and life philosophy. The letter becomes a way of communicating the perception of a woman’s soul: “I had an old volume, similar to book of magic, and I used to keep at hand a soul – because a file of letters is a soul. What reading could be more thrilling than that of the human heart?” (Papadat-Bengescu, 1972: 5)

The prose *The Sea* approaches the confessions of a woman’s soul, with thoughts, feelings and experiences that prove love of solitude and of meditation: “Alone I feel better, but I am everywhere and forever alone. I annex and unite my soul to others in vain...alone I still remain.” Someplace else she says:

The circumstance alone takes me to a meadow, near a spring, in the mountains or at the seaside. No one around. I sit on the grass or on a rock and I say to myself: ‘How peaceful! What a perfect time is now to think!’ ... But I cannot reflect on anything. My mind is dim; the singing bird of thoughts is dumb; the butterflies of fantasy are sleeping. There... I only live, I live... How should I tell you? (Papadat-Bengescu, 1972: 6)

The fragment is made up of a series of letters with suggestive titles for the feelings of the feminine character: We’re at the Seaside, Music-Casino, Sea Baths, The Dance, Passers-by, Self-murderers, Memory, The Hymn of Life, Strange Disease, The Adriatic Wave, It Goes Well, You Saw Death, A Beautiful Day, Lyrics by Nietzsche, What Matters. For Hortensia, the woman becomes an object of study that offers many possibilities thanks to her analytic mind: So, by appealing to some letters, the narrator tries to perceive the psychology of a woman that is discontented with her solitude when she is far away from the world and close to nature, becoming one with the vegetable kingdom or with the aquatic environment:

When I’m isolated in the middle of nature, I can no longer be alone, I cannot find myself anymore. It’s clear that my kind is there and, surrounded by them, I feel surrounded by many. Maybe that is how it was meant to be at first – that I should be a plant.

or

Ever since childhood, I took great joys in water. I love it just like others love people. I get from water all the bliss that others ask of human beings. Some other time, on an altar of the seas, I might have been a chaste priestess, away from human life, a passionate lover of the sea...

Other times, we come upon the comparison of people with musical instruments, according to the soul of each of them:

For instance, this way some have a violin... others have a dissonant piano... others a mandolin [...] others gramophones, meaning they are happy, sad or impressionable only on the records of

others [...]. Mine has two instruments –two, of course. I settled that I have a double life: a sorrowful pipe that plays in the middle of nature, that sings a simple, low, soothing melody... and when I'm in the middle of people, a complicated, painful, stormy orchestra. To always carry – or almost always – an orchestra inside is tiring, isn't it, my friend? (Papadat-Bengescu 1972, 7-8)

The reader doesn't know who is the author of the letters, how she looks like or what is her name, but the incredibly rich bouquet of her spiritual states give her the status of a character. Besides, there is a close connection between the states of spirit of the feminine character from the psychological fragment *The Sea* and those of the writer Hortensia Papadat-Bengescu. If the correspondence of a writer generally doesn't have a direct connection to his works, well, in Hortensia's case the situation is turned upside down in such a way that her personal letters are true confessions that find a perfect match in her early prose.

For instance, while she was living in Constantza, H. P.-Bengescu confessed her love for the Sea: "I have my station on the seashore and I take it as an honor and a compensation for the never-failing deceptions of the riparian man. (...) Here everything is unknown, isolated, exiled even, but I have the Sea". So, the calm is reduced to the sea and by it the empty space of the distance from the literary circles is filled. In prose, the sea is eternal, praised and given a symbolic role, being likened to the changing facets of the human soul: "blue waves, sometimes green like the emerald – it's wonderful; seldom it is turbid, grey, black, of a color which you cannot name; from its bottom rise all its poisons, as if during the night it washed away all the sins of the world..." (Papadat-Bengescu 1972, 11)

Other times, the woman from *The Sea* brings up into the discussion the subject of dancing, which she perceives as a poem of movement that takes the form of one of the instruments that the writer uses for her psychological and psycho-analytical analysis. Therefore the dance steps borrow the rules of the natural laws of life, in which the power always belongs to the tough one:

This is also a pairing, a joining in which two personalities, two natures collide. You cannot find two steps, two movements absolutely identical in a natural way. One of them must submit to the other – the eternal law of slavery. Revolutions are made in vain: there will always be strong and weak people, masters and slaves – in a waltz, one that leads and one that follows. (Papadat-Bengescu 1972, 14-15)

The themes approached by the author of the letters are like poems or songs of her senses, which are amplified, interpreted and richly commented, revealing a complicated and disorientated psychology. The feminine character praises friendship: "*to suffer and to be alone, but to know that somewhere someone loves you. To be tired out, but to know that there are arms that would wish to carry you. To be cold... and to remember the warm bosom of friendship. Not to rest, to suffer, to shake, but... to know.*" (Papadat-Bengescu 1972, 20) The letters from *The Sea* borrow the form of a journal written by a meditating human being that sees a deep side of things and has no knowledge of the simple state of contempt. "*I am like that: alien to people, disdainful of them and living, rolling, bathing, descending in the life of things.*" The letters have a special part and they acquire the value of a will as at the end of the few dozen pages the sea borrows the shape of the tomb that protects those who fear old age.

Conclusion

In Hortensia Papadat-Bengescu's prose, the woman is the prisoner of her own thoughts and discovering the main character becomes a footnote observation, since the idea takes the place of the human being. In one of the letters addressed to Garabet Ibrăileanu, Hortensia admits her interest in the self and this is why her early prose gives the impression of a page from a journal in which he who writes makes a confession and "explains himself":

I have much interest in the others' soul as well, I'm passionate about it actually, I watch them tirelessly and my eye sees the wires, no matter how tangled, that control their exterior actions and their internal life. If I haven't written anything about them yet, that is because I'm at a stage when I'm too lively absorbed by myself. How much will that last? Not much. (Papadat-Bengescu 1966: 36)

The Sea, we can decipher, beyond the voice of the author of the letters, the voice of Hortensia who, just like her characters, is preoccupied by the depth of existence. Moreover, the writer confesses that her own biography merges with that of her works.

For George Călinescu, the early prose of Hortensia Papadat-Bengescu is like a journal with ethereal and unsubstantial pages, without any notion of art, but written however by a woman with a refined sense and with an intelligent mind. For E. Lovinescu, Hortensia is a profound analyst of the soul and for Ibrăileanu a woman of a strong personality, with a never-ending repertoire of delicate sensations, even bundles of sensations.

Even if the critique is divided in a most contrasting way, nowadays Hortensia Papadat-Bengescu is not a name known only among the specialists.

Bibliography

- Baltazar, Camil (1962). *Contemporan cu ei*. Bucharest: Publishing House for Literature
- Ciobanu, Valeriu (1965). *Hortensia Papadat-Bengescu*. Bucharest: Publishing House for Literature
- Ciopraga, Constantin (1973). *Hortensia Papadat-Bengescu*. Bucharest. Cartea Românească Publishing House
- Cristescu, Maria Luiza (1976). *Hortensia Papadat-Bengescu, portret de romancier*. Bucharest: Albatros Publishing House
- Crohmălniceanu, Ovid. S.(1984). *Cinci prozatori în cinci feluri de lectură*. Bucharest: Cartea Românească Publishing House
- Holban, Ioan (1985). *Monografie Hortensia Papadat-Bengescu*. Bucharest: Albatros Publishing House
- Lovinescu, Monica and Omăt, Gabriela (1993). *Sburătorul-Agende literare*, vol. I. Bucharest: Minerva Publishing House
- Papadat-Bengescu, Hortensia. (1966). *Scrisori către G. Ibrăileanu*. vol.I. Edition coordinated by M. Bordeianu, Gr. Botez, I. Lăzărescu, Dan Manuca and Al. Teodorescu. Bucharest: Publishing House for Literature
- Papadat-Bengescu, Hortensia. (1972). *Opere*, vol. I. Edition coordinated by Eugenia Tudor. Bucharest: Minerva Publishing House
- Ursa, Mihaela (coord.). (2010). *Divanul scriitoarei*. Cluj-Napoca: Limes Publishing House
- Vancea, Viola. 1980. *Hortensia Papadat –Bengescu*. Bucharest: Eminescu Publishing House

About the author:

Mihaela Stanciu a Ph.D. candidate, is an Assistant Professor at the Technical University of Civil Engineering Bucharest, The Department of Foreign Languages and Communication;

E-mail: mihsta2@gmail.com

A CRITICAL APPROACH TO THE TEXT OF THE ABDICATION OF KING MIHAI I OF ROMANIA

Marina Rotaru

Résumé: Le but de cet article est de démontrer, du point de vue linguistique, que le texte de l'abdication du roi Mihai de Roumanie n'a pas été rédigé par le roi, mais par un groupe de représentants communistes roumains agissant sur les ordres directs de Moscou. L'utilisation de la langue, l'objet de l'Analyse Critique du Discours permet de révéler divers processus au niveau du texte qui reflètent des phénomènes sociaux plus larges. Ces mécanismes à l'intérieur de la phrase ne sont pas toujours perceptibles à l'oeil nu. La manière dont la langue est utilisée dans l'instrument d'abdication du roi Mihai souligne le fait que celui qui a écrit le document n'a pas respecté les particularités traditionnelles d'un tel texte, comme il est illustré par divers exemples d'autres textes similaires qui forment la soi-disant «archive royale».

Mots clés: discours, événement discursif, modalité, 'archive royale'.

The aim of this paper is to demonstrate, from a linguistic perspective, that the text of the abdication instrument of King Mihai I of Romania was not conceived and produced by the monarch as claimed by the communist propaganda, but forced upon the king by the communist leaders Petru Groza, the Prime Minister at the time and Gheorghe Gheorghiu-Dej, General Secretary of the Romanian Communist Party.

The analytical framework of my investigation is circumscribed to Critical Discourse Analysis and to Norman Fairclough's approach to CDA. The concepts of "discourse", "discursive event", "social practice", "discursive practice" or "archive" are among the analytical tools that are employed in this investigation.

Historically speaking, the circumstances of King Mihai's illegal abdication have already been clarified. Shortly after the monarch had abdicated and started his long exile, he made a public statement on 4 March 1948 in London, revealing the violent circumstances of his abdication, denouncing its illegal nature and considering it null and void, a position the king has never abandoned. After the fall of the communist regime in Romania, in December 1989, numerous researchers, who had long been denied access to the State archives, could investigate the subject and found proof of the illegal and violent nature of the abdication of King Mihai, as the sovereign himself has always stated.

One of the most meticulous investigators of the circumstances of King Mihai's abdication and the proclamation of the popular republic is Eleodor Foçșeneanu, law specialist and former advisor to the king. In *Istoria Constituțională a României (1859-1991)* (The Constitutional History of Romania 1859-1991), Foçșeneanu compares and analyzes a wide range of documents such as the Official Monitors of the State, the act of abdication, royal decrees or the internal regulations of the Romanian Parliament and the manner in which these regulations were abided by on 30 December 1947, the abdication day, and demonstrates the unlawful nature of the political decisions taken by the communists on that ill-fated day.

Access to various archives in Romania, Great Britain, France and the United States has revealed new documents that attest that the abdication, which the king allegedly signed in a voluntary and unhindered way, was, in fact, the work of a Moscow-instructed group of Romanian communists, and did not represent the will of the Romanian people, but that of the Soviet Union. In *Abdicarea Regelui Mihai. Documente diplomatice inedite* (The Abdication of King Mihai. Novel Diplomatic Documents), Mark Laszlo-Herbert provides the reader with recently disclosed confidential State documents from the above-mentioned archives which attest that

the diplomatic representatives in Bucharest were aware of the Soviet machination. Similar, in this respect, are the works of Dinu C. Giurescu, *Lichidatorii. România în 1947* (The Liquidators. Romania in 1947), and of Mircea Chirițoiu, *Lovitura de Stat de la 30 Decembrie 1947. Preliminarii militare. Consecințe politice* (The Coup d'Etat of 30 December 1947. Military Preliminaries. Political Consequences).

While the historical dimension of the abdication has been thoroughly investigated, a language-based approach as the present one reveals a new and significant dimension of the event which can only enrich the previous efforts made in order to indicate that the abdication was a forced and an illegal one. My investigation is, therefore, one that involves language.

According to Fairclough, discourse can be defined as “written and spoken language in use” (Norman Fairclough, 2003: 62). And each instance in which discourse, understood as language in use, manifests itself gives birth to a discursive event. He also maintains that language has a dialogical nature because of the central role it plays in social life (ibidem: 2). Hence, language is influenced by and, in its turn, influences other elements of social life.

Fairclough introduces a three-dimensional approach to discourse: any discursive event is, simultaneously, a piece of text, an instance of discursive practice (comprising processes of text production and text interpretation) and an instance of social practice (Norman Fairclough, 1999: 72-73). The third dimension presupposes “articulation of different types of social elements which are associated with particular areas of social life” and they arbitrate the relationship between social events and social structures (Norman Fairclough, 2003: 25). In other words, social practice takes into consideration “the institutional and organizational circumstances of the discursive event” (Norman Fairclough, 1999: 4) and aims to reveal how these circumstances alter the nature of the discursive event.

As far as language in use is concerned, Fairclough identifies three ways in which language figures in social practice: as genres (ways of acting), discourse (ways of representing) and styles (ways of being) (Norman Fairclough, 2003: 26). It should also be underlined that these three dimensions are not concrete, but they often overlap and influence each other. Circumscribing the above-mentioned interpretation of discourse to a royal circumstance, one can claim that a royal speech or, why not, an abdication document is a distinct discursive event. Hence, the abdication instrument under scrutiny is, simultaneously, a piece of text, an instance of discursive practice and an instance of social practice, and can be analyzed from these three perspectives.

As a way of acting, an abdication instrument is a document by means of which changes in the constitutional architecture of a State occur. Such changes should reflect the stipulations of the fundamental law and the consequences they bring about should also follow the letter of the law. As a way of representing the world around, an abdication mirrors a particular stage in the sovereign's life while as ways of being an abdication reflects the social identity of the monarch.

A royal discourse, that is a royal way of using language, should always take into account a set of conventions and rules that govern its dynamics. These canons are included in the ‘royal archive’. The concept of ‘archive’ was defined by Michel Foucault as “the law of what can be said, the system that governs the appearance of statements as unique events” (Michel Foucault, 2002: 145). In the main, the Foucauldian ‘archive’ includes the various manifestations of a particular culture at a particular time. By analogy, it can be claimed that a ‘royal archive’ may be understood as a depository of all forms of royal manifestations.

Looking at the text of the abdication as an instance of discursive practice, the manner in which it was produced reveals that the text provides more information than a legal abdication document is expected to give. Various abdication instruments that are now part of the ‘royal

archive' such as the instrument of abdication of Queen Wilhelmina (1948) and of Queen Juliana (1980) of the Netherlands, or the abdication instrument of King Edward VIII of Great Britain, all heads of constitutional monarchies, indicate that such a document contains exact pieces of information, required by law, such as the name of the sovereign who was going to abdicate, accompanied by the styles held by the monarch and the name of the successor and the styles held as Crown prince followed by the styles and titles that the successor was going to hold once the succession was over. In other words, an instrument of abdication is a text with simple and clear information, leaving room for no interpretation. Two very recent examples of constitutional abdications, the abdication of Queen Beatrix of the Netherlands in April 2013 and of King Albert II of the Belgians in July 2013 reinforce the point expressed above.

If one reads the text of the abdication of King Mihai carefully, one can see that this document contains both the kind of data normally comprised by such a text as well as information that is usually present in the proclamations to the nation by the monarch who is going to step down. Proclamations, in most cases, precede the act of abdication and they are ways in which the monarchs still reigning explain their choice to their people. Queen Beatrix, for instance, made her first abdication proclamation on television on 28 January 2013¹ and a second abdication speech on 29 April 2013², the eve of the abdication day. King Albert II publicly announced his intention to abdicate in favor of his son, the Duke of Brabant on 3 July 2013. Conversely, Edward VIII sent a message to Parliament and broadcast a radio message to his empire on 11 December 1936, a day after he had signed the abdication instrument³. As far as King Mihai I is concerned, the monarch was faced with a *fait accompli* and was not allowed, for obvious reasons, to let his people know that he had abdicated. A proclamation to the nation by the new communist power, not the king, was broadcast on radio a few hours after the event had taken place. By combining elements that legally appear in an abdication document with information that is present in proclamations to the nation (by means of which the monarch explains his decision to his people), the communists wanted to create the impression that the king abdicated out of his own free will and that the text of the abdication was also prepared by the Royal House and not by themselves.

Details of the layout of the abdication also point to the fact that the communists aimed, by every possible means, to mislead people into thinking that the act of abdication was produced by the king and his entourage. The two introductory formulas are those that appeared on every official royal document, royal decree, speeches or proclamations: "Mihai I, King of Romania by the Grace of God and the National Will, to All These Present and the Future One, Good Health"⁴.

But, if the introduction of the abdication instrument corresponds to the royal style of addressing the nation, the last element on the abdication document, the signature of the king, gives a hint as to the illegal nature of the act of abdication. In case of a legal abdication, there should be witnesses to the event who, by adding their signature on the abdication instrument, attest that the abdication took place in accordance with the law and out of the sovereign's will. The

---

¹ The unofficial English translation of Queen Beatrix's abdication speech of 28 January 2013 is available at: http://www.dutchnews.nl/news/archives/2013/01/the_queens_abdication_speech_i.php (accessed 31/1/2014).

² Queen Beatrix's second abdication speech, on 29 April 2013, is available, in English, on the official website of the Royal House of the Netherlands, at: <http://www.koninklijkhuis.nl/globale-paginas/taalrubrieken/english/speeches/speeches-archive/2013/april/speech-by-hm-the-queen-29-april-2013/> (accessed 31/01/2014).

³ The text of King Edward VIII's message to the Lords and Commons is available from the Hansard Archives, the archives of the British Parliament, *vol. 103 cc725-34*, at: <http://hansard.millbanksystems.com/lords/1936/dec/10/message-from-his-majesty> (accessed 10/02/2014).

⁴ My translation (Mihai I-iu, Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României. La toți cei de față și viitori, sănătate!). These are the two royal formulas introducing official royal documents.

abdication document of Edward VIII, apart from the king's signature, bears the signatures of his other three brothers: Prince Albert, the Duke of York the future monarch, Prince Henry, the Duke of Gloucester and Prince George, the Duke of Kent⁵. In the case of Queen Beatrix's abdication, the act also contains the signature of her successor, Prince Willem-Alexander and of his wife, Princess Maxima and the signatures of various members of the Dutch government⁶. As far as King Albert II is concerned, his abdication act is countersigned by members of the Belgian Parliament, Government and the Court of Cassation⁷.

The only signature on King Mihai's abdication act is only that of the monarch's. According to the Constitution of 1923, still in force at the time of the abdication, no act issued by the king could take legal effect unless countersigned by a member of the government whereby the respective minister became responsible for the very act (see article 87)⁸. The fact that the prime minister did not sign the abdication document indicates that, in order to convince the nation that the new power had nothing to do with the king's decision to abdicate, the communists refused to countersign the document. It was a shrewd way of avoiding responsibility for the act on behalf of the communist leaders.

An analysis of the content of the paragraphs making up the abdication act also illustrates the wooden language characteristic of the communist discourse. The first line of the document has the role to represent and to explain the world around to the potential readers: "In the life of the Romanian State in the past years, profound political, economic and social changes have taken place, which have brought about new rapports among the main factors in State life"⁹. Notice the presence of nouns (changes, rapports, main factors). Nominalization, in fact, "turns processes into states through the elimination of tense and modality, being used as a tool for generalizing and abstracting from the particular"(Norman Fairclough, 2003: 131). It is, therefore, a useful device in the governmental discourse since it wraps agency into a shroud of mist. The structure "changes have taken place" (in Romanian, the phrase is built on a reflexive structure) should also be scrutinized. The noun "changes" is represented at the level of the clause not as a process but as an agent as if the changes invoked reproduce themselves without any human interference. Vagueness is also present in the formula "the main factors of State life". Who are they? The Government, the Parliament or other State bodies and organizations? And what are the "new rapports"?

The next paragraph underlines that "These rapports no longer correspond to the conditions established in the fundamental Pact – the Constitution of the Country – thus requiring an immediate and fundamental change"¹⁰. Notice that the actors involved in these new rapports,

---

⁵ See the Abdication Instrument of King Edward VIII on the official website of the Hansard Archives, available at: <http://hansard.millbanksystems.com/lords/1936/dec/10/message-from-his-majesty> (accessed 10 February 2014).

⁶ A photograph of the Abdication Instrument of Queen Beatrix is available on the official website of the BBC, at: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-22349576> (accessed 10 February 2014).

⁷ See the Act of Abdication of King Albert II of the Belgians, available on the website of the Moniteur Belge, at: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=fr&caller=summary&pub_date=13-07-21&numac=2013009357 (accessed 10 February 2014).

⁸ See the text of the Romanian Constitution of 1923 on the official website of the Chamber of Deputies of the Romanian Parliament, available at: http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=1517 (accessed 10 February 2014). The Constitution of 1923 was published in the Official Monitor of the Kingdom of Romania no. 282 of 29 March 1923.

⁹ My translation (Original: "În viața Statului român s'au produs în ultimii ani adânci prefaceri politice, economice și sociale, cari au creat noi raporturi între principalii factori ai vieții de Stat.")

¹⁰ My translation (Aceste raporturi nu mai corespund azi condițiilor stabilite de Pactul fundamental – Constituția Țării – ele cerând o grabnică și fundamentală schimbare.)

the participants, are almost excluded from the representational structure of the clause, having to be inferred between the lines.

The third paragraph is, perhaps, the most controversial and contradictory: “In such a situation, in full agreement with the responsible factors of the Country, and aware of the responsibility that lies with me, I consider that the monarchic institution no longer corresponds to the present conditions of our State life, representing a serious obstacle to the development of Romania”. The whole paragraph is a mystification of the historical truth.

Constitutional monarchy in Romania may have experienced its own share of failures, but it could hardly be regarded as an obstacle. On the contrary, it helped the young Romanian State mature and acted as a deterrent against the Sovietization of the country. It may have been quite difficult for a contemporary of the events to know whether the king did sign the abdication in “full agreement with the responsible factors of the Country” or not. Supposing that such an agreement did exist, it should have been made public since it would have required the assistance of various political bodies that were part of the architecture of the State. The presence of the definite article “the” in “the responsible factors of the Country” is also worthy of investigation. It seems to set the king aside from those considered to be the responsible heads in the country and represent the king’s decision to abdicate as a natural compliance to the will of those responsible for the wellbeing of the country. Moreover, a sovereign could not willingly declare that the Crown was an obstacle to the progress of the nation since this would have meant a breach of oath.

However, the fact that the Crown became an obsolete institution as a result of those “profound political, economic and social changes” that the text of the abdication alludes to without naming, can be viewed by the inexperienced reader as a coherent interpretation of reality. Coherence is regarded as both a feature of texts and a feature of interpretation. But what makes a particular meaning look coherent even if it may not be? Cognitive psychology has revealed that comprehension rests on an intricate mechanism based on “an active process of matching features of the utterance at various levels with representations you have stored in your long-term memory”(Norman Fairclough, 2001: 8-9). Moreover, coherence “may rest upon assumptions of an ideological sort” (Norman Fairclough, 1999: 83-84). The communist propaganda had already started to belittle the king and the institution of the Crown in the eyes of the people by various machinations. In addition, constitutional monarchy as a form of government was already removed from neighboring countries such as Bulgaria or Yugoslavia as well as from other European countries such as Italy. Given these political changes that affected Europe and other continents after the Second World War, the common individual could easily be influenced by the communist discourse and thus establish connections and draw inferences that seem logical. Hence, the claim that the institution of the Crown became obsolete could be regarded as a logical conclusion.

A striking feature of the text is the manner in which the verb “abdicate” is written (in capital letters) and positioned in the body of the text. It is part of the next to last paragraph of the text, meant, apparently, as a logical conclusion to the political and social circumstances previously invoked:

Consequently, fully aware of the importance of the act which I perform in the interest of the Romanian people,

I ABDICATE

the Throne for me and my successors, renouncing for me and for them all prerogatives which I exercised as King of Romania.

Notice the space between the phrase “I ABDICATE” and the preceding and following lines as well as the capital letters. If other abdication texts were consulted, one would notice that the verb “abdicate” does not appear in the body of the text as distinctly written in order to catch the people’s attention. In the ‘royal archive’, abdication texts do not manifest such features. Sometimes, as in the case of the queens of the Netherlands, the elements of the abdication text that appear written in capital letters and thus individualized in the layout of the document are the names of the sovereigns preparing to abdicate and those of their successors.

One could conclude that this uncommon layout for an abdication document was another means whereby the communists aimed to manipulate people to assume that the decision to abdicate was a voluntary act of the king. The graphic features and the location of the phrase “I ABDICATE” can be regarded as a particular type of modality whereby the author’s commitment to his words is expressed. Traditionally, modality is rendered through modal auxiliaries or sentence adverbs (perhaps, certainly, probably) “signaling attitude and enabling speakers to express degrees of commitment to the truth or validity of what they are talking about, [...]” (Peter Verdonk, 2003: 119). Moreover, social semiotics, by highlighting that modality is “a multimodal concept” (Theo van Leeuwen, 2005: 165), underlines that modality can also take non-linguistic forms, such as visual modality or sound modality. As far as visual modality is concerned, there are various visual markers that help identify it, such as color saturation, color modulation, contextualization (or articulation of background) or representation (articulation of detail), etc. (Gunther Kress, Theo van Leeuwen, 2006: 160-162). By analogy, a text, printed and published, can be considered an image manifesting its own modality markers. As far as the abdication text is concerned, the peculiar way of highlighting the phrase “I ABDICATE” could be interpreted as a sort of graphic modality by means of which the king was depicted as being fully committed to the truth and the validity of his act.

As far as the consumption (interpretation) of the abdication text is concerned, another feature of the text underlines that the abdication text was not conceived in accordance with the royal standards: constitutive intertextuality. The term was conceived by Julia Kristeva and points to the “ways that texts refer to or incorporate aspects of other texts within them” (Paul Baker, Sibonile Ellece, 2011: 64). There are various types of intertextuality: “manifest intertextuality”, such as speech reportage, visible at the level of text, which allows easy access to the identification of the voices present in the text. Another type of intertextuality, which seems to characterize the text under scrutiny, is “constitutive intertextuality” or “interdiscursivity” which refers to the “constitution of a text from diverse discourses and genres” (Norman Fairclough, 1995: 134-135). Interdiscursivity may also “involve the way that some genres or structures associated with genres seem to ‘seep into others’” (Paul Baker, Sibonile Ellece, 2011: 62). Therefore, there are no overt markers to highlight how texts are woven into each other. In a distinct royal text such as an act of abdication, the voices that manifest at text level are easily identifiable since the text is supposed and expected to be void of every possible ambiguity. Hence, the voice of the monarch who is ready to renounce the throne, the voice of its successor and the voices of other State representatives are given means of expression. In the text of the abdication of King Mihai, the voices of the Moscow-instructed communists are shrewdly hidden behind the king’s voice that it is quite challenging, at first sight, to identify one from another.

Critical Discourse Analysis, by its focus on language use, helps uncover how various power relations are established at text level. Since language is central in social life, a critical approach to language use turns language into a useful tool in social research. The investigation of the language used in the text of the abdication of King Mihai, circumscribed to the framework of discourse analysis, proves that the text cannot be attributed to the monarch since it does not comply with the requirements of a royal text as illustrated by the ‘royal archive’. In addition,

the constitutional propriety which a sovereign is expected to submit to even when signing his last act as head of State is also ignored. Linguistic analysis thus adds to the historical investigation of the circumstances of the abdication of King Mihai, producing new proof of the illegal character of the document.

Bibliography

- Baker, Paul and Ellece, Sibonile. (2011). *Key Terms in Discourse Analysis*. London, New York: Continuum International Publishing Group.
- Chirițoiu, Mircea. (1997). *Lovitura de stat de la 30 decembrie 1947. Preliminarii militare. Consecințe politice*. București: Fundația Academia Civică.
- Fairclough, Norman. (1995). *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language*. London, New York: Longman.
- Fairclough, Norman. (1999). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, Norman. (2001). *Language and Power*. Harlow, London: Pearson Education.
- Fairclough, Norman. (2003). *Analysing Discourse: Textual analysis for social research*. London, New York: Routledge.
- Focșeneanu, Eleodor. (1998). *Istoria constituțională a României (1859-1991)*. București: Humanitas.
- Foucault, Michel. (2002). *The Archeology of Knowledge*. London: Routledge.
- Giurescu, Dinu Constantin. (2010). *Lichidatorii. România în 1947*. București: Editura Enciclopedică.
- Kress, Gunther and Van Leeuwen, Theo. (1996). *Reading Images: the grammar of visual design*. London, New York: Routledge. This edition is published in the Taylor & Frances e-Library, 2006.
- Kristeva, Julia. (1986). "Word, dialogue and novel" in Toril Moi (ed.). *The Kristeva Reader*. Oxford: Basil Blackwell., 34-61.
- Laszlo-Herbert, Mark. (2010). *Abdicarea Regelui Mihai. Documente diplomatice inedite*. București: Humanitas.
- Van Leeuwen, Theo. (2005). *Introducing Social Semiotics*. London: Routledge. This edition is published in the Taylor & Frances e-Library, 2005.
- Verdonk, Peter. (2003). *Stylistics*. Oxford: Oxford University Press.

About the author:

Marina Rotaru is a Ph.D. Lecturer, at the Technical University of Civil Engineering, Department of Foreign Languages and Communication
E-mail: rotaru_marina@yahoo.com

**BOOK REVIEWS – RECENZII DE CARTE
CRITIQUE DE LIVRES**

BOOK REVIEW: *TOO MUCH HAPPINESS* BY ALICE MUNRO

Romanian translation: Alice Munro (2013). *PREA MULTĂ FERICIRE*.

Ed. a II-a. București: Litera

It is not for the first time that the Swedish Academy surprises literary circles with its choice of authors that were awarded the annual Nobel Prize in Literature. But Alice Munro – now 82 years of age and one of only thirteen female receivers of the prestigious award – was already wellknown due to her short stories, and the Nobel Prize came as a final recognition of her remarkable gift she used to captivate her readers, for many years, with her descriptions of beautiful Huron County and common life events whose psychological depth is so often ignored by celebrated authors today.

Alice Munro made her literary debut with a first collection of short-stories under the title of “Dance of the Happy Shades” published in *The New Yorker* when she was 37 years old and a mother of three. Many years after, in a 2001 interview¹, she confessed to have been inspired by the works of other women writers of the 1950s such as Eudora Welty, Carson McCullers or Flannery O’Conner. But, even if the works of said writers are little if at all known to us, her stories may well remind us of Chechov’s or D.H. Lawrence’s characters by the conflict between the inner psychological torment and the seemingly calm and peaceful life they are leading. She wrote about “emotions and places” and her leading characters are women who, just like her, led their life “in bits and pieces with a limited time expectation.” With few exceptions (such as Sofie Kovalevski, the heroine of *Too Much Happiness*) they live upon their memories, and gradually become archetypes of a suburban life, in a continuous shift from past to present, as if seen “through a rearview mirror.” Her characters manage to re-create a world which, in the author’s own words, was “somehow much more enormously alive than the world I was actually living in.”

The selected stories grouped under *Too Much Happiness* were published in 2009, the same year in which she had been awarded the Man Booker International prize for lifetime literary achievements. She is still little known in Romania since, apart from the book under review, the only other encounter with the Romanian audiences was *Away from Her*, a 2006 movie adapted from her story *The Bear Came Over the Mountain*, an inspiring tale of love shared and lost by a couple when one of them became ill with Alzheimer’s disease.

Too Much Happiness includes ten short stories about average women facing extraordinary events with unexpected effects upon their lives: disappointment, passion, maturity, fear, shock – the “temporary, however insignificant” moment of personal enlightenment growing out of misfortunes. *Dimensions* speaks about the life of a happily married woman whose husband ends in prison after having killed their children; *Fiction* is written in a retrospective style yet manages to create a link between the heroine, Joyce’s past and present, with a surprising ending that marks the deep difference between expectations and reality; *Wenlock Edge*, in which the reference to this limestone English cliff, from an early 20th century poem by A.E. Housman marks both a young girl’s task in a literature course and an uncommon sexual experience she unwillingly went through; *Deep-Holes*, in which the illusions and memories of a happy family life turn to ashes when a child falls into a crevasse and, a couple of decades later, his widowed mother realises how deeply his life had been influenced by that childhood accident; *Free*

---

¹“Bringing Life to Life”, an interview with Alice Munro In *Atlantic Unbound*, 12/14/2001: <http://www.theatlantic.com/past/docs/unbound/interviews/int2001-12-14.htm> (retrieved on 01/09/2014)

Radicals, about a terminally ill woman for whom “it was real life that was the escape”, who finds herself faced with a murderer and ends in confessing to him a terrible secret; *Face*, in which a man’s hideous birthmark becomes the link to what could have been the perfect love, but only in a dream; *Some Women* takes us back to the time of the Second World War and to the life of a young Air Force veteran; *Child’s Play* tells the story of two young girls sharing the terrible memory of a deadly game; *Wood*, in which a couple’s lost feelings are brought back to life by the husband’s accident in the forest where he used to look for the wood he made furniture from. Finally, *Too Much Happiness*, the short-story which gives the name to this collection, focuses on the final chapter in the life of Sonia Kovalevski, a famous woman mathematician.

Each and every one of these stories is paradoxical in nature and subtle in presentation, often ending in the least expected way. There is no collateral judgement related to the author’s fictitious characters; there is only a heartfelt presentation of simple facts of life, which draw the readers into personal introspections regarding their acceptance or rejection of conventions and past experiences. Titles are not accidental either; they act like the ball of thread meant to help the readers find their way out of the story maze.

Alice Munro’s *Too Much Happiness* is by no means an example of a “women’s book.” She is an author to be read carefully, to be enjoyed and remembered. Or, as Alex Keegan wrote back in 1998²: “Alice Munro can be an acquired taste. Once we learn that her looseness is definitely not that, that she does place information, does construct carefully, we develop the ability to not discard seemingly off-track reminiscences, to store them up, giving them the attention we do our own ‘less important’ memories, knowing that we are all a product of the few big things in our lives, but more so the accumulation of little things.”

Carmen ARDELEAN

Associate Professor, Ph.D.

Technical University of Civil Engineering

E-mail: karenar65@gmail.com

---

² Keegan, Alex (1998). “Alice Munro: The Short Answer” in *Eclectica Magazine*, vol. 2, no. 5, August/September

E V E N T S

PAST EVENTS

Several important international events stood out among the activities of the *Department of Foreign Languages and Communication* (DLSC) as well as the directions of research coordinated by the *Research Centre for Specialised Translation and Intercultural Communication* (TSCI). These events emphasize our colleagues' constant focus on research, as well as on the constant growth of all activities related to translation and interpreting, at national, European and International level.

THE 7TH EMT CONFERENCE – BRUSSELS, BELGIUM

Organised under the auspices of the European Commission, the 7th European Master's in Translation Conference took place on 13 September 2013 in Brussels. Focusing on issues related to rethinking lifelong translator training, the Conference welcomed over 400 participants from all the Member States of the European Union.

The Conference started with a video message from Androulla Vassiliou, Commissioner for Education, Culture, Multilingualism and Youth, followed by the Opening Speech by Rytis Martikonis, Director-General of DG Translation.

Presentations focused on issues such as the expertise in multilingual and multimedia communication, areas of training for translator trainers, as well as the human assisted translation, with direct reference to the importance of mastering translation memories and databases. Special attention was given to the presentation of general data regarding the steps required for universities which apply for membership in the EMT Network. The *EMT-Selection 2013/14 Information session* was made of three parts:

1. A presentation, by the EMT team, of the selection procedure
2. Lessons learnt, best practices
3. EMT-Selection: Questions and answers

An important section of the Conference was dedicated to a roundtable on continuing training for translators. The roundtable was moderated by Piet Verleysen, Director at the DG Translation, while the panel of speakers included Merit-Ene Ilja, Director DG Translation, Patricia Kerres, Institut libre Marie Haps, Belgium, Manfred Baur, BDÜ, Germany, Laurence Cuzzolin, SFT, France, Kim Harris, Gala, LIND-Web member and Mien Segers, from Maastricht University.

THE 4TH CONFERENCE RO+ NETWORK OF EXCELLENCE (LUXEMBOURG – BUCHAREST)

The 4th Conference of the Network of Linguistic Excellence for the Romanian language operating at the level of EU Institutions was co-organised by the DGT-Luxembourg Office and the DGT Office in Bucharest.

Participants in Bucharest (Hotel Intercontinental) and Luxembourg (Jean Monnet Building of the European Commission) joined in a videoconference interconnection which gave them all an opportunity to share the results of their experience in the field of translation and specialized terminological aspects. Presentations focused on emphasizing the role of Romanian as one of 24 official EU languages and ways of promoting Romanian terminologies and databases developed by the Romanian Language Department in DGT, on the cooperation between the DGT and translator trainers and universities in Romania.

The Conference proceedings were coordinated (from Bucharest) by Viorel ȘERBĂNESCU, Head of the Romanian Language Department in Luxembourg and Liliana COMĂNESCU, Coordinator of the DGT Office in Bucharest, as well as (from Luxembourg) Konstantinos ZACHARIS, Head of the Terminological Coordination Unit and Ileana BUSUIOC, RO+ Network Secretary.

After a series of plenary sessions focusing on the coordination of DGT activities and projects in which the Romanian Language Department of the DGT is involved, the Conference continued with the participants grouped in three workshops:

1. Terminologies: main actors and paradigms – IATE Public
2. Romanian financial terminology; editing norms in the Official Monitor
3. Economic impact of translations

The Conference participants came from all areas of interest in the field of translation: official institutions, NGOs, translation offices, academia and various enterprises benefitting from the efforts of freelance or hired translators. All of them expressed their interest in continuing the tradition of these collaborative meetings, seen as an important opportunity for sharing the latest information in the industry.

The Editors

UPCOMING INTERNATIONAL CONFERENCES AND SYMPOSIUMS

*** Second Durham Postgraduate Colloquium

“Theoretical Frameworks and Methodologies: Research in Translation Studies”

Following the success of the first colloquium with over 100 attendees, the Centre for Intercultural Mediation of Durham University, the School of Modern Languages and Cultures is pleased to announce the second Postgraduate Colloquium for 2014.

Keynote speaker:

Nike K. Pokorn, ‘Methods to study Socialist translations’, University of Ljubljana, Slovenia

Venue: *Room CLC202*, Calman Learning Centre, Durham University, Stockton Road, Durham, UK

Date: 31 January 2014

Registration opens 7 November 2013

- [SecondDurhamPostgraduateColloquiumProgramme_December2013.pdf](#) (last modified: 11 December 2013)

***** 2014 International Medical Interpreters Conference**

January 16 – 19, 2014

2014 THEME

Medical Interpreter Education: The Gateway to the Future!

Houston, Texas

Main topics:

- (1) Medical translation for Interpreters
- (2) Developing Cross-cultural Communication
- (3) How One Word Can Make a Difference
- (4) Medical Interpreters and Public Health
- (5) Resources and Tools for Trainers
- (6) National Standards for Medical Interpreters

***** GALA 2014 Conference: The Language of Business, the Business of Language**

Istanbul, Turkey 23-26 March 2014

Establishing Internal Standards for Non-standardized Languages

Monday, 11:00 - 11:30

Dorota Iskra (Appen Butler Hill)

Innovation-based Selling: Finding Great Sales People ... and Keeping Them!

Monday, 11:00 - 11:30

Inger Larsen (Larsen Globalization) and Jessica Rathke (L10N Sales & Marketing)

Interpreting + Translation + Technology: The New Language Services Paradigm

Monday, 11:00 - 11:40

Barry S. Olsen and Katharine Allen (InterpretAmerica)

Risks and Rewards When Localizing into Rare and Emerging Languages

Monday, 11:30 - 12:00

Tea C Dieterich (2M Language Services)

Taking the "Black Magic" out of Hiring Localization Business Development Managers

Monday, 11:30 - 12:00

Adam Blau (Blau Consulting)

Global Internet Connectivity: The Key to Expanding Successful Language Services Worldwide

Monday, 11:45 - 12:30

Hervey Allen (Network Startup Resource Center)

think! Interpreting keynote session

Localization for Central Asia: Are You Ready?

Monday, 12:00 - 12:30

Konstantin Josseliani (Janus Worldwide)

Learn to Innovate

Monday, 12:00 - 12:30

Diego Bartolomé (<tauyou> language technology)

Indic Language Localization: Opportunities and Challenges

Monday, 14:00 - 14:40

Saurav Gupta (Adobe Systems India)

Read more about the GALA 2014 Conference at <http://www.gala-global.org/conference/session-descriptions>

*** Translation and Cinema: Multiplicity of Perspectives, Points of Contact

International Conference on Audiovisual Translation

20-21 March 2014 – Lviv, Ukraine

The Conference “*Translation and Cinema: Multiplicity of Perspectives, Points of Contact*,” sponsored by the European Society for Translation Studies, will be the first dedicated solely to audiovisual translation held in Ukraine and its ambition is to attract translation scholars' attention to this field. It also hopes to open up Translation Studies in Ukraine to a wider dialogue with the international translation studies community and other disciplines. We are inviting translation scholars, researchers with interest in audiovisual translation, Media and Film Studies, practicing translators, film industry professionals and amateurs.

Read more at <https://sites.google.com/site/translationandcinema>

*****

**Universitatea "Ovidius"
Constanța**

Call for Papers

The Romanian Association for American Studies
and
The Romanian-U.S. Fulbright Commission
invite you to attend

The 2014 RAAS-Fulbright Conference

***(Im)Migration Patterns:
Displacement and Relocation in Contemporary America
October 10-12, 2014***

The topic of the conference invites contributors to explore recent reflections centered on issues of migration, more specifically patterns of immigration into the United States of America, and discuss current ways of surviving, coping with and embracing the experiences of displacement and relocation in an increasingly globalized world. Some of the questions the conference aims to address are:

- is (im)migration assisted by the social, political and economic context of recent decades?
- have individuals and communities developed mechanisms of dealing with the trauma of leaving their homeland?
- do diasporas make effective use of the media and networking facilities of today's digitalized world for their own purposes?

These questions send to an ethnic and migration studies approach, including perspectives emerging from literary studies, media studies, cultural studies, geography, sociology, psychology, anthropology, history, political science, international relations, law, economics and other associated fields.

Proposals for papers and panel discussions can relate, but are not limited, to the following topics:

- conceptualizing (im)migration: theoretical developments;
- paradigms of (im)migration: synchronic and diachronic perspectives;
- immigration policies: legal debates and extra-legal overtones;
- (forced) migration and its internal/external impacts;

- re-mapping places of origin, contested territories, adopted homes;
- trauma and memory with dis/re-location;
- cultures of dis/re-placement and their representation(s);
- (im)migrant cultural productions: challenges and solutions;
- diasporic re-negotiations in a digitalized/globalized world;
- migration situatedness: gender and ethnicity;
- crossing national/ethnic/racial borders;
- (im)migrant mobility/fluidity/instability: conflict and reconciliation.

We are pleased to announce that

Dr. Shirley Geok-Lin Lim, Professor in the English Department at the University of California, Santa Barbara and the recipient of the 2009 MELUS Award for Distinguished Contribution to Ethnic Studies,

has accepted our invitation to participate in the conference as a key-note speaker.

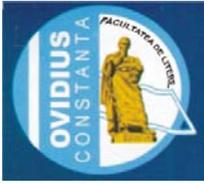
Proposals for 20-minute papers should be submitted by April 15, 2014 in the form of an abstract of 150-200 words. As each paper will be followed by 10-minute discussions, participants are kindly asked to limit the presentation to their time-slot. Those interested in proposing a panel discussion should submit the title and the names of at least three other academics who will participate in the talk.

If you are interested in participating, please fill in the registration form attached separately to this message and return it to Ludmila Martanovschi, RAAS Secretary, Ileana Jitaru, RAAS Treasurer, and Nicoleta Stanca at the following e-mail address: raas.conference@yahoo.com.

Conference fee: RAAS members: 150 RON;
                               Non-RAAS members: 75 EURO / 100 USD

Universitatea "Ovidius" Constanța
Facultatea de Litere
 Aleea Universității nr. 1 Constanța 900472, ROMÂNIA
 Tel. 0040 241 551773 Fax. 0040 241 543045
 E-mail: seclitere@campus.univ-ovidius.ro

***(Im)Migration Patterns:
 Displacement and Relocation in Contemporary America***

The RAAS – Fulbright Conference

October 10-12, 2014

REGISTRATION FORM

Personal Details

First Name: _____
Last Name: _____
Title (Ms, Mrs, Mr, Dr, Prof): _____
Affiliation: _____
Address (+telephone/fax): _____

E-mail: _____

Short Biography (70-100 words; paragraph format):
 _____

Presentation Details

Paper title:
 _____

Abstract (150-200 words):
 _____
 _____

Auxiliaries Needed (please tick):

- none** _____
- video projector** _____
- OHP** _____
- video + TV** _____
- other – please specify** _____

*****

**1ST INTERNATIONAL CONFERENCE
PERSPECTIVES IN THE HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES:
HINTING AT
INTERDISCIPLINARITY
Iași, Romania, 23-24 May 2014**

COORDINATOR:

Department of Interdisciplinary Research – Human and Social Sciences, “Alexandru Ioan Cuza”
University of Iași, Romania

CONFERENCE DATE: 23-24 May 2014

VENUE:

”Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Building A

No. 11, Carol I Boulevard, 700506 Iași, Romania

Phone: +40 (232) 201052; Fax: +40 (232) 201152

Website: www.uaic.ro ; Email: contact@uaic.ro

The Conference Registration Desk shall be located in the Main Hall of host university, Building A,
ground floor.

PARTNERS:

1. The Romanian Academy, “A. Philippide” Institute of Romanian Philology
2. Faculty of Philosophy and Social-Political Sciences, “Alexandru Ioan Cuza” University of Iași
3. Faculty of Letters, “Alexandru Ioan Cuza” University of Iași
4. “Alumni” Association – “Alexandru Ioan Cuza” University of Iași

SCIENTIFIC BOARD:

Prof. Vasile Ișan (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)

Prof. Gisele Vanhese (University of Calabria, Italy)

Acad. Eugen Simion (Romanian Academy)

Acad. Teodor Dima (Romanian Academy)

Prof. Gheorghe Popa (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)

Prof. Dan Cristea (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)

Senior Researcher Ofelia Ichim (“A. Philippide” Institute of Romanian Philology, Iași, Romania)

Prof. Lacrămioara Petrescu (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)

Prof. Codrin Liviu Cuțitaru (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)

Prof. Andrei Corbea Hoișie (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)

Prof. Lucrețiu Ion Bîrliba (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)

Prof. Catalina Iliescu Gheorghiu (University of Alicante, Spain)

Prof. Antonio Patraș (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)

Prof. Adrian Turculeț (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)

Prof. Nicu Gavriluță (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)

Prof. Ștefan Afloroaei (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)
Associate Prof. Liana Andreassen (South Texas College, SUA)
Associate Prof. Joseph Haske (South Texas College, SUA)
Associate Prof. George Bondor (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)
Associate Prof. Bogdan Crețu (“A. Philippide” Institute of Romanian Philology, Iași, Romania)
Associate Prof. Gerard Stan (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)
Scientific Researcher Giovanni Magliocco (University of Bari “Aldo Moro”, Italy)
Scientific Reseacher III Adrian Tudurachi (“Sextil Pușcariu” Institute of Linguistics and Literary History, Cluj-Napoca, Romania)
Lect. Doris Mironescu (“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași, Romania)

FOCUS DOMAINS:

1. Romanian Studies Philology, Linguistics, History, Philosophy, Sociology, Theology
2. Comparative Literature Philology, Literary History
3. Language & Discourse Philology, History, Philosophy, Communication Sciences, Computational Linguistics, Political Sciences
4. Teaching & Learning Didactics, Pedagogy, Psychology, Social Sciences
5. Communication & Public Relations Communication, Philosophy, Sociology, Psychology

CONFERENCE PROPOSALS:

The focus domains are chosen according to the main directions and contemporary challenges in the field of humanities and social sciences. Nevertheless, they are not mandatory; we assume that, following the submissions, the areas aforementioned will be drawn more accurately.

Our target is to crossbreed various types of academic discourse-staging, namely, frontal presentations, workshops, roundtables, and small-group discussions. The conference addresses the following categories of researchers: junior researchers, middle-career researchers, senior researchers, as well as academic project managers. We also welcome students who are beginning to pursue their MA or PhD degrees to participate; their research projects can be discussed within larger discussion groups and roundtables.

Within the broader frame of interdisciplinary approaches, our aim is to create a larger platform for academic debates and information exchange. Our initiative is to facilitate academic networking for young research teams and to encourage cross-institutional collaboration. While communicating the results of their individual inquiries, our guests will be able to find virtual partners for future projects. Once the peerreview process completed, selected papers will be published in the on-line supplement of *Philologica Jassyensia*, “B” rated by our National Research Council and indexed in international scientific databases (http://www.philologica-jassyensia.ro/index_en.html).

The conference languages are the following: **English, French, and Romanian.**

In view of participation acceptance, please send us a brief description of your paper. **Abstracts written in English should be limited to 200 words**, followed by 5 keywords. They will be accompanied by the author’s name, e-mail address, institutional affiliation, and subject area according to the list above. **Abstracts** should be sent to our e-mail address at **conferenceperspectives@gmail.com**

IMPORTANT DATES:

Abstract Submission Deadline: 31 March 2014

Notification of Abstract Acceptance/Rejection: 7 April 2014

Final Paper Submission: 25 June 2014

Conference fee: 35 EUR/ 50 USD/ 150 RON

25 EUR/ 35 USD/ 100 RON for MA and PhD candidates

Fee Payment Deadline: 30 April 2014

BANK ACCOUNT INFORMATION:

Recipient: Fundația Alumni – Universitatea "Alexandru Ioan Cuza din Iași"

Bank: BRD - Groupe Société Générale Romania

Address: 1-7 Ion Mihalache Blvd, 1st district, Bucharest, Romania

SWIFT: BRDEROBU

BIC: BRDE

Account number (IBAN)

EUR: RO76BRDE240SV78361832400

USD: RO77BRDE240SV54434822400

RON: RO90BRDE240SV76562202400

When making the payment, please specify "**Conference Perspectives in Humanities**" followed by your full name, and then provide us with a scanned document of payment at conferenceperspectives@gmail.com.

HOW TO ARRIVE IN IAȘI:

Please visit <http://www.turism-iasi.ro/index.php?id=101>.

ACCOMMODATION IN IAȘI:

Gaudeamus – "Alexandru Ioan Cuza" University International Exchange Centre

Address: 1 Codrescu Street, Iași, Romania

Email: conferenceperspectives@gmail.com

30 Euro/night/single room, 40 Euro/night/double room

Akademos – "Alexandru Ioan Cuza" University Campus

Address: 6 Păcurari Street, Iași, Romania

Email: conferenceperspectives@gmail.com

30 Euro/night/single room, 40 Euro/night/double room

For booking at the university hotels GAUDEAMUS and AKADEMOS please address the organisers.

Other accommodation solutions: www.booking.com/Iasi-Accommodation

ORGANISING COMMITTEE:

Scientific Researcher Camelia Grădinaru camelia.gradinaru@uaic.ro

Scientific Researcher Andreea Mironescu andreea.mironescu@uaic.ro

Scientific Researcher III Roxana Patraș roxana.patras@yahoo.ro

***

Departamentul
Limbi
străine și comunicare

D L S C